

Avans Hogeschool

Opleiding tot leraar Basisonderwijs

Beperkte opleidingsbeoordeling

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-bacheloropleiding Leraar Basisonderwijs van de Academie voor Pedagogisch Onderwijs te Breda van Avans Hogeschool. De beoordeling is uitgevoerd door een visitatiepanel dat door NQA in opdracht van Avans Hogeschool is samengesteld. Het panel is in overleg met de opleiding samengesteld en is voorafgaand aan de visitatie goedgekeurd door de NVAO. Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Het is opgesteld conform het *Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling* van de NVAO (22 november 2011) en het *NQA Protocol 2014 voor de beperkte opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 14 en 15 oktober 2014.

Het visitatiepanel bestond uit:

de heer drs. J.J.M. Kok MCM (voorzitter, domeindeskundige)

mevrouw drs. B.T.M. van Waesberghe (domeindeskundige)

mevrouw drs. J.C.M. Kiewiet-Kester (domeindeskundige)

mevrouw M. van Hooijdonk BSc (studentlid)

Mevrouw drs. G.M. Klerks, auditor van NQA, trad op als secretaris van het panel.

Bij de aanvraag werd door de instelling een kritische reflectie aangeboden die naar vorm en inhoud voldeed aan de eisen van het desbetreffende beoordelingskader van de NVAO en aan de eisen van het *NQA Protocol 2014*.

Het panel heeft de kritische reflectie bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht. De kritische reflectie en alle overige (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie hebben het visitatiepanel in staat gesteld om tot een weloverwogen oordeel te komen.

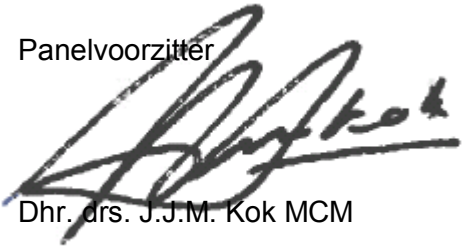
Zoals gevraagd in de brief van de NVAO (met kenmerk NVAO/20131990/AH) is in deze rapportage expliciet aandacht besteed aan de focuspunten. De NVAO gebruikt de bevindingen van het panel ten aanzien van de focuspunten voor de systeembrede analyse na afloop van de visitaties bij de lerarenopleidingen.

Hoofdstuk 1 bevat de basisgegevens van de opleiding. Hoofdstuk 2 beschrijft per standaard de beoordeling van het voltijdcurriculum van 2013-2014. Daar waar het programma voor de opleidingsvarianten deeltijd of verkorte deeltijd afwijkt van het reguliere voltijdcurriculum, wordt dit afzonderlijk toegelicht. Hoofdstuk 3 beschrijft het eindoordeel voor de opleiding. In hoofdstuk 4 zijn aanbevelingen ten aanzien van de opleidingsbeoordeling uitgewerkt.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, 16 december 2014

Panelvoorzitter

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'J.J.M. Kok', with a horizontal line underneath.

Dhr. drs. J.J.M. Kok MCM

Panelsecretaris

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'G.M. Klerks', with a horizontal line underneath.

Mw. drs. G.M. Klerks

Samenvatting

De HBO-bacheloropleiding tot Leraar Basisonderwijs (Pabo) van Avans Hogeschool is gevestigd in Breda. De opleiding wordt aangeboden in een voltijd-, deeltijd en een tweejarige verkorte deeltijdvariant. Het panel beoordeelt de kwaliteit van de opleiding als **voldoende**.

Beoogde eindkwalificaties

De opleiding leidt studenten op voor het beroep van leraar basisonderwijs. De opleiding heeft samen met het werkveld een duidelijke visie ontwikkeld op het beroep van leraar en op de competenties die voor dit beroep nodig zijn. Daarvan uitgaande heeft de opleiding eindkwalificaties geformuleerd die gebaseerd zijn op relevante bronnen, zoals de SBL-competenties en de Dublin Descriptoren. Samen met een aantal eigen accenten zijn deze verwerkt tot één geheel. Hoe de Dublin Descriptoren in deze geïntegreerde versie van de beoogde eindkwalificaties zijn gerealiseerd, zou naar de mening van het panel echter wat beter inzichtelijk gemaakt moeten worden. Het panel adviseert de opleiding daarom om zowel voor het huidige als voor het nieuwe programma één sturend opleidingsconcept te ontwikkelen met een eenduidige, geconcretiseerde visie op de SBL-competenties, Dublin Descriptoren en de integratie van beide. Het panel beoordeelt Standaard 1 als **voldoende** (voor de voltijd, deeltijd en verkorte deeltijdvariant).

Onderwijsleeromgeving

De inhoud en vormgeving van het programma, de kwaliteit van het personeel en de kwaliteit van de opleidingsspecifieke voorzieningen vormen een samenhangende onderwijsleeromgeving. In het programma van alle drie de opleidingsvarianten worden de beoogde eindkwalificaties gerealiseerd. Er wordt gewerkt aan de leerinhouden van het programma volgens het didactisch concept van competentiegericht onderwijs met bijpassende werkvormen. De leerinhouden zijn gebaseerd op de landelijk vastgestelde kennisbases en een aantal aanvullende thema's, zoals duurzame ontwikkeling, opbrengstgericht werken, passend onderwijs en het ontwikkelen van een onderzoekende houding. Daarnaast kunnen studenten zich profileren door keuzemogelijkheden in het gemeenschappelijke programma of door hun minorkeuze. Aanvullend zijn er excellentietrajecten, de zogenaamde 'TopClasses', die extra verdieping bieden op bepaalde onderwerpen. Er is een sterke relatie met de beroepspraktijk die onder andere vorm krijgt in de samenwerking met de (academische) Keurmerkopleidingsschool volgens het concept van Opleiden in de School (OidS). Minimaal veertig procent van het onderwijs vindt via het werkplekleren plaats op een keurmerkopleidingsschool of stageschool. De invulling van het werkplekleren is voldoende geborgd. Het panel beoordeelt de kwaliteit van het personeel als voldoende. Docenten en begeleiders beschikken over de kwalificaties die verwacht mogen worden, al zou een hoger percentage mastergeschoolden met bij voorkeur recente eigen onderzoekservaring nastrevenswaardig zijn. Een positief punt is dat een groot deel van het personeel ervaring heeft met het lesgeven in het primair onderwijs. Studenten vinden hun docenten en begeleiders betrokken en de begeleiding goed.

Het panel ervaart de betrokkenheid van de docenten ook als groot. Echter, met betrekking tot de begeleiding vraagt het panel aandacht voor potentiële verschillen in intensiteit en kwaliteit van de begeleiding van de studenten op de werkplek tussen keurmerkopleidingsscholen en reguliere, niet-keurmerkopleidingsscholen. Het panel concludeert dat de onderwijsleeromgeving de studenten in staat stelt om de beoogde eindkwalificaties te realiseren en beoordeelt Standaard 2 als **voldoende** (voor de voltijd-, deeltijd- en verkorte deeltijdvariant).

Systeem van toetsing en gerealiseerd eindniveau

De toetsing sluit aan bij de leerdoelen van de afzonderlijke studieonderdelen, de kwaliteit van de beoordeling en feedback voldoet en alle beoogde eindkwalificaties worden afgetoetst. Het systeem van toetsing is voldoende adequaat. Niettemin is het volgens het panel zichtbaar dat het systeem van toetsing nog in ontwikkeling is. Zo hanteert de opleiding de beoogde eindkwalificaties met name bij de vierdejaars studieonderdelen op een niet-geïntegreerde wijze. Dit draagt niet bij aan de inzichtelijkheid als het gaat om de vraag op welke plaatsen in het curriculum welke eindkwalificaties worden afgetoetst en dit behoeft naar de mening van het panel aandacht. Bovendien zouden de beoogde eindkwalificaties iets duidelijker in beoordelingsformulieren moeten worden geëxpliciteerd. Dit geldt in het bijzonder voor het beoordelingsformulier POS.

Alle beoogde eindkwalificaties worden volgens het panel in het gezamenlijke pakket van vijf afstudeeronderdelen gerealiseerd. Het panel beoordeelt het behaalde eindniveau als voldoende. Alumni en vertegenwoordigers van het werkveld geven bovendien aan tevreden te zijn over het startniveau. Naar aanleiding van een aantal tekortkomingen bij het afstudeeronderdeel Praktijkonderzoek Schoolontwikkeling (POS) adviseert het panel de opleiding nadrukkelijk om bij het POS een 'evidence informed' of 'practice-based evidence' benadering te hanteren, die gericht is op kennisbenutting en verbetering van situaties in de praktijk. Daarbij zou dan gebruik gemaakt moeten worden van onderzoeksmethoden die ook echt bij de onderzoeksvraag passen en niet van slechts één standaard methode. Zo zou het POS naar het oordeel van het panel naast het stimuleren van een onderzoekende en kritische houding bij studenten, tevens beter kunnen bijdragen aan het genereren van voor de beroepspraktijk bruikbare oplossingen.

Het panel beoordeelt Standaard 3 als **voldoende** (voor de voltijd-, deeltijd- en verkorte deeltijdvariant).

Inhoudsopgave

1	Basisgegevens van de opleiding	9
2	Beoordeling	11
	Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties	13
	Standaard 2 Onderwijsleeromgeving	17
	Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	30
3	Eindoordeel over de opleiding	37
4	Aanbevelingen	37
5	Bijlagen	39
	Bijlage 1 Eindkwalificaties van de opleiding	43
	Bijlage 2 Overzicht opleidingsprogramma	49
	Bijlage 3 Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris	51
	Bijlage 4 Bezoekprogramma	57
	Bijlage 5 Bestudeerde documenten	61
	Bijlage 6 Overzicht bestudeerde afstudeerwerken	63
	Bijlage 7 Verklaring van volledigheid en correctheid	65

1 Basisgegevens van de opleiding

Administratieve gegevens van de opleiding

1. Naam opleiding in CROHO	B leraar basisonderwijs
2. Registratienummer opleiding in CROHO	34808
3. Oriëntatie en niveau	hbo; bachelor
4. Aantal studiepunten	240
5. Afstudeerrichting(en)	Major: 210 EC Minor: 30 EC
6. Variant(en)	Voltijd, deeltijd en verkorte deeltijd
7. Locatie(s)	Breda
8. Jaar vorige visitatie en datum besluit NVAO	Vorige visitatie: 2008 Besluit NVAO: 28 juli 2009
9. Code of conduct	Getekend

Administratieve gegevens van de instelling

10. Naam instelling	Avans Hogeschool
11. Status instelling	Bekostigd
12. Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Positief

Kwantitatieve gegevens over de opleiding

1. In- door- en uitstroomgegevens van de laatste zes cohorten

Tabel 1: Uitval uit het eerste jaar

Tabel 1a: Uitval uit het eerste jaar voltijd-bachelor

Cohort	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Uitval	37%	37%	43%	45%	41%	28%	29%

Tabel 1b: Uitval uit het eerste jaar deeltijd-bachelor

Cohort	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Uitval	34%	30%	45%	32%	54%	48%	37%

Tabel 2: Uitval uit de bachelor

Tabel 2a: Uitval uit de voltijd-bachelor

Cohort	2005	2006	2007	2008	2009
Uitval	23%	26%	21%	23%	*

Tabel 2b: Uitval uit de deeltijd-bachelor

Cohort	2005	2006	2007	2008	2009
Uitval	24%	41%	14%	21%	*

Tabel 3: Rendement van de bachelor

Tabel 3a: Rendement van de voltijd-bachelor

Cohort	2005	2006	2007	2008	2009
Rendement	72%	66%	70%	69%	*

Tabel 3b: Rendement van de deeltijd-bachelor

Cohort	2005	2006	2007	2008	2009
Rendement	76%	56%	80%	64%	*

* gegevens nog niet bekend

Tabel 4: Docentkwaliteit

Tabel 4a: Docentkwaliteit

Graad	MA*	PhD
Percentage	82%	5%

* Inclusief Master-gelijkwaardige opleidingen MO-B en eerstegraads bevoegdheid.

2. Gerealiseerde docent-studentratio

Tabel 5: Docent-studentratio

Tabel 5a: Docent-studentratio

Ratio	1:16,5
-------	--------

3. Gemiddeld aantal contacturen per fase van de studie

Tabel 6: Contacturen¹ bachelor (hierbij korte toevoeging over aantal lesweken die zijn geteld)

Tabel 6a: Contacturen voltijd-bachelor

Studiejaar	1	2	3	4
Contacturen	16,7	13,1	18,4	6,1

Tabel 6a: Contacturen deeltijd-bachelor

Studiejaar	1	2	3	4
Contacturen	8,4	7,6	14,6	7,8

Schets van de opleiding

De bacheloropleiding leraar basisonderwijs van Avans Hogeschool wordt aangeboden door de Academie voor Pedagogisch Onderwijs (APO of Pabo), die is gevestigd in Breda. De opleiding stelt zich tot doel een voortrekkersrol te vervullen in de ontwikkeling van het beroep van leraar basisonderwijs en wil een herkend en erkend kennispartner zijn van de basisscholen in de regio. Door duurzame samenwerking van Pabo-opleidingsdocenten en -medewerkers, het werkveld en studenten wordt gestreefd naar verdere professionalisering van alle betrokkenen. In lijn met deze doelstellingen heeft de opleiding gekozen voor onderwijs volgens de principes van Opleiden in de School (OidS). Studenten brengen minstens veertig procent van hun opleidingstijd door op een (academische) keurmerkopleidingsschool, dan wel een stageschool. Keurmerkopleidingsscholen zijn scholen die deel uit maken van het samenwerkingsverband tussen de Pabo en enkele schoolbesturen, de Keurmerkopleidingsschool genaamd. Scholen die geen deel uitmaken van dit samenwerkingsverband worden in dit rapport 'stagescholen' genoemd².

De opleiding heeft drie opleidingsvarianten, i.e. de voltijd-, de deeltijd- en de verkorte tweejarige deeltijdvariant. Het verkorte deeltijdprogramma is toegankelijk voor studenten die in het bezit zijn van een bachelor- of masterdiploma. Feitelijk is het programma een gecomprimeerde versie van het reguliere curriculum.

¹ De opleiding hanteert de volgende definitie van een contactuur: de totale som van de uren contacttijd per jaar, gedeeld door het aantal onderwijsweken per jaar. Een periode bestaat uit 10 weken. Per periode zijn er naast 2 toetsweken, zowel onderwijsweken als stageweken. De verhouding onderwijsweken:stageweken over de gehele opleiding is 3:2. Dit conform het uitgangspunt van de Keurmerkopleidingsschool dat de student 40% van het curriculum volgt op de stageschool.

² De opleiding zelf noemt de scholen waar studenten stage lopen, maar die géén deel uit maken van de Keurmerkopleidingsschool, 'opleidingsscholen' (in tegenstelling tot keurmerkopleidingsscholen). Het panel heeft ervoor gekozen deze term niet over te nemen in dit rapport om verwarring met de NVAO-terminologie te voorkomen. Immers, de NVAO verstaat onder 'opleidingsschool' het samenwerkingsverband tussen een Pabo en schoolbesturen.

De afgelopen periode is er gewerkt aan de vormgeving van een nieuw curriculum. Dit curriculum wordt met ingang van september 2014 gefaseerd ingevoerd, beginnend bij het eerste studiejaar. Hoewel de voorliggende beoordeling betrekking heeft op de accreditatieperiode 2008-2014 en daarmee dus op het oude curriculum, zal waar dit relevant is tevens kort aandacht worden geschonken aan aspecten van het nieuwe curriculum.

2 Beoordeling

Het visitatiepanel beschrijft hieronder per standaard van het NVAO beoordelingskader de bevindingen, overwegingen en conclusies. Indien niet anders is aangegeven, hebben deze betrekking op alle drie de opleidingsvarianten. Het eindoordeel over de opleiding volgt in hoofdstuk 3, de aanbevelingen in hoofdstuk 4.

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Bevindingen

1.1 Het huidige curriculum

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn afgeleid van de startkwalificaties van een beginnende leraar zoals geformuleerd door de Stichting Beroepskwaliteit Leraren (SBL). De bekwaamheidseisen zijn ingedeeld in zeven competenties die zijn gebaseerd op het landelijke profiel van een startbekwame leraar. Deze zijn tot stand gekomen onder regie van de SBL in nauwe samenwerking met leraren en andere belanghebbenden in het werkveld, waarbij internationale afstemming heeft plaatsgevonden. De opleiding heeft elke competentie nader beschreven en geoperationaliseerd door middel van een specificering van de beroepssituatie en de handelingen die op de competentie van toepassing zijn en de daarbij behorende handelingscriteria. In de *Opleidingswijzer Leraar Basisonderwijs Voltijd 2013/2014* en de *Opleidingswijzer Leraar Basisonderwijs Deeltijd 2013/2014* zijn deze specificeringen vervolgens per competentie vertaald naar vier verschillende niveaus. Dit is gedaan aan de hand van beeldschetsen en het formuleren van indicatoren voor elk niveau. De niveaus zijn:

- opleidingsbekwaam
- taakbekwaam
- LIO-bekwaam
- startbekwaam

In de indicatoren voor de verschillende niveaus zijn de HBO-kernkwalificaties en de internationale standaard voor het bachelorniveau, de Dublin Descriptoren, verwerkt. De vier niveaus komen voor de voltijd- en deeltijdvariant min of meer overeen met de vier opleidingsjaren. Voor de verkorte deeltijdvariant geldt een andere fasering (zie paragraaf 2.1.1). De niveaus bieden de mogelijkheid om aan het eind van ieder jaar de vorderingen van de student te meten. De beoogde eindkwalificaties van de opleiding komen overeen met de indicatoren voor het niveau 'Startbekwaam'.

De eigenheid van de opleiding blijkt uit de specifieke invulling van de zeven SBL-competenties. Deze invulling weerspiegelt de eigen visie van de opleiding op het beroep van leraar. De visie wordt verwoord in het beroeps- en competentieprofiel dat de opleiding in nauwe samenspraak met de Werkveldadviesraad (WAR) heeft geformuleerd (*Beroeps- en Competentieprofiel 2008*). De opleiding formuleert de kern van het beroep van leraar basisonderwijs als 'het op interactieve wijze creëren van leer- en ontwikkelingskansen voor kinderen, zodat zij zich kunnen ontplooiën tot geëmancipeerde deelnemers aan deze complexe en steeds veranderende samenleving'.

Duurzaam handelen en met name *de onderzoekende houding van de leraar* (kritisch denken) vormen eveneens belangrijke thema's in de visie van de opleiding. De leraar dient in staat te zijn zelf weloverwogen keuzes te maken in nieuwe situaties in plaats van volgens vaste methodes min of meer routineus te werk te gaan.

Het panel heeft geconstateerd dat de relaties met het werkveld en in het bijzonder die met de OidS schoolbesturen, hecht zijn. Zo vindt er vier keer per jaar overleg met de WAR plaats. Daarnaast werken Pabo en werkveld samen in het kenniscentrum Pabo 'Partner in kennis', waarin beide gezamenlijk werken aan kennisontwikkeling en –deling om zo tot versterking en vernieuwing van zowel praktijk als opleiding te komen.

Het panel is van mening dat de SBL-competenties en de Dublin Descriptoren op adequate wijze zijn geoperationaliseerd en dat de beoogde eindkwalificaties, gerepresenteerd door de indicatoren voor het startbekaamniveau, op overtuigende wijze passen bij een hbo-opleiding op bachelorniveau. Het panel is bovendien positief over de eigen kleur die de opleiding aan de competenties heeft gegeven en over de mate van betrokkenheid van het werkveld bij het formuleren van het beroeps- en competentieprofiel. De beoogde eindkwalificaties sluiten goed aan bij de beroepspraktijk. Uit gesprekken met vertegenwoordigers uit het werkveld is naar voren gekomen dat het beroeps- en competentieprofiel een echt gezamenlijk product van de pabo en het werkveld is, hetgeen het panel geheel in lijn vindt met het concept van Opleiden in de School (standaard 2).

Hoewel de kritische reflectie stelt dat de Dublin Descriptoren zijn verwerkt in de eindkwalificaties van de verschillende niveaus, miste het panel een heldere concretisering van op welke wijze deze in de eindkwalificaties zijn vertegenwoordigd. Niettemin heeft het panel na nauwkeurige bestudering van het materiaal en op grond van aanvullende informatie uit de gesprekken de verwerking van de Dublin Descriptoren in de beoogde eindkwalificaties kunnen vaststellen. Wel roept de weinig inzichtelijke wijze waarop de Dublin Descriptoren in de eindkwalificaties zijn verwerkt bij het panel de vraag op in hoeverre er daadwerkelijk sprake is van één sturend opleidingsconcept met daarbinnen een heldere visie op hoe de SBL-competenties en Dublin Descriptoren zijn verwerkt.

De opleiding onderhoudt op structurele wijze contacten met andere pabo's in den lande, bijvoorbeeld door participatie in samenwerkingsverbanden met andere pabo's (onder andere Marnix Academie en Katholieke Pabo Zwolle).

Ook vindt er op regelmatige basis overleg en contact plaats met de Nieuwste Pabo van Hogeschool Zuyd, Fontys Hogeschool Kind en Educatie en de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. Het panel is tevreden over de inbedding van de opleiding in het domein. De opleiding heeft daarnaast ook oog voor de situatie in het buitenland. Zo heeft zij de kennis- en bekwaamheidseisen voor leraren zoals die gelden in het Verenigd Koninkrijk, de Teacher's Standards, gelegd naast de Nederlandse SBL-competenties en de eigen daarvan afgeleide eindkwalificaties. Hierbij bleek dat deze in grote lijnen wel met elkaar overeenkwamen, maar dat in het Verenigd Koninkrijk meer aandacht wordt besteed aan de persoonlijke en professionele houding, terwijl in Nederland en bij de opleiding zelf de competentie 'Competent in reflectie en ontwikkeling' een belangrijker rol speelt. Het panel vindt het positief dat de opleiding tevens een blik over de landsgrenzen werpt en daardoor zicht heeft op welke bekwaamheidseisen er voor leraren basisonderwijs worden gehanteerd buiten Nederland en hoe de eigen eindkwalificaties zich daartoe verhouden.

1.2 Het nieuwe curriculum

Gegeven de ontwikkelingen rondom het beroep, heeft de opleiding besloten tot een curriculumherziening die met ingang van het studiejaar 2014-2015 is ingevoerd in het eerste studiejaar. Hieraan ten grondslag ligt een enigszins aangepaste visie op de kern van het beroep van leerkracht basisonderwijs en een geactualiseerd beroeps- en competentieprofiel. De visie op het beroep wordt thans beschreven als 'het creëren van optimale leer- en ontwikkelingskansen voor kinderen in een rijke, krachtige leeromgeving, zodat zij zich kunnen ontplooiën tot geëmancipeerde deelnemers aan een complexe en steeds veranderende, duurzame samenleving'. In nauwe samenspraak met het werkveld heeft de opleiding ervoor gekozen om voor de beoogde eindkwalificaties van het nieuwe curriculum uit te gaan van de bekwaamheidseisen van de Onderwijscoöperatie (*Herijking. Het nieuwe voorstel bekwaamheidseisen, 2012*), die een herijking zijn van de SBL-competenties. Bovendien heeft de opleiding, in overleg met het werkveld en in lijn met de aandachtsgebieden in het Meerjarenbeleid 2011-2014 van Avans Hogeschool, ervoor gekozen om daarnaast nog een aantal eigen accenten te formuleren. Dit heeft geleid tot de volgende bekwaamheidseisen:

Bekwaamheidseisen Onderwijscoöperatie

1. Vakinhoudelijke bekwaamheid
2. Vakdidactische bekwaamheid
3. Pedagogische bekwaamheid

Eigen bekwaamheidseisen opleiding

- 4.1 Bekwaamheidseis ICT
- 4.2 Bekwaamheidseis duurzaamheid
- 4.3 Bekwaamheidseis creativiteit
- 4.4 Bekwaamheidseis kritisch denken

Net als bij het oude curriculum zijn de bekwaamheidseisen nader beschreven en gespecificeerd naar kennis en kunde. Per bekwaamheid zijn beeldschetsen en indicatoren ontwikkeld voor de vier verschillende niveaus opleidingsbekwaam, taakbekwaam, LIO-bekwaam en startbekwaam. De beoogde eindkwalificaties komen overeen met de criteria voor het niveau 'startbekwaam'.

In overleg met het afnemend werkveld besteedt het nieuwe curriculum bijzondere aandacht aan de thema's omgaan met verschillen, opbrengstgericht werken, ouderbetrokkenheid en pesten (projectplan *Versterking Samenwerking Lerarenopleidingen en Scholen 2013-2016*).

Het panel heeft tot zijn tevredenheid geconstateerd dat ook bij de ontwikkeling van het beroeps- en competentieprofiel voor het nieuwe curriculum er weer nauw is samengewerkt met het werkveld (WAR, Klankbordgroep, stagementoren, stagecoaches en bovenschoolse directeuren). Dit heeft geresulteerd in een goede aansluiting van de beoogde eindkwalificaties bij de beroepspraktijk. De operationalisering van de drie bekwaamheidseisen van de Onderwijscoöperatie en de Dublin Descriptoren is adequaat. Het panel is ervan overtuigd dat de beoogde eindkwalificaties, neergelegd in de indicatoren voor het startbekwaamniveau, geschikt zijn voor een HBO-opleiding op bachelorniveau. Het panel waardeert bovendien de eigen accenten die de opleiding legt door toevoeging van de vier eigen bekwaamheidseisen.

Overwegingen en conclusie

De opleiding hanteert beoogde eindkwalificaties die relevant zijn voor het opleidingsdomein en passen bij het niveau van een hbo-bacheloropleiding. SBL-competenties en Dublin Descriptoren zijn geïntegreerd en verwerkt tot een geheel, waarbij tevens een eigen invulling is toegevoegd door het zetten van specifieke accenten (duurzaam handelen en onderzoekende houding). Bij de formulering van de eindkwalificaties is het werkveld nauw betrokken geweest, waardoor zij aansluiten bij de hedendaagse eisen die de beroepspraktijk stelt. Wel merkt het panel op dat de verwerking van de Dublin Descriptoren in de eindkwalificaties enigszins lastig is vast te stellen. Het panel adviseert de opleiding om zowel voor het huidige als voor het nieuwe programma één sturend opleidingsconcept te ontwikkelen met een eenduidige visie op de SBL-competenties, Dublin Descriptoren en de integratie van beide die duidelijk geconcretiseerd is. Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende** voor de varianten voltijd, deeltijd en verkorte deeltijd.

Aanvullend stelt het panel dat ook de beoogde eindkwalificaties voor het nieuwe curriculum relevant zijn voor het opleidingsdomein en de beroepspraktijk en passend bij een hbo-bacheloropleiding. Bovendien sluiten zij nog beter aan bij de recente ontwikkelingen in de samenleving als de *21st century skills* en onderzoekende houding en het gebruik van nieuwe media door de expliciete aandacht voor ICT, duurzaamheid, creativiteit en kritisch denken.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Bevindingen

2.1 Inhoud van het programma

2.1.1 Relatie tussen de beoogde eindkwalificaties en de inhoud van het programma

Zoals reeds eerder aangegeven in Standaard 1, heeft de opleiding de beoogde eindkwalificaties aan de hand van indicatoren geoperationaliseerd voor vier bekwaamheidsniveaus. Deze vier niveaus vallen voor de voltijd- en deeltijdvariant grotendeels samen met de vier studie jaren. In de verkorte tweejarige deeltijdvariant worden de eerste twee niveaus doorlopen in het eerste studiejaar en de laatste twee niveaus in het tweede studiejaar. In de *Opleidingswijzers leraar basisonderwijs Voltijd en Deeltijd 2013/2014* toont de opleiding voor de eerste drie niveaus met behulp van competentiematrices op overzichtelijke wijze de relatie aan tussen de beoogde eindkwalificaties en de inhoud van het programma. Tijdens het bezoek werd op verzoek van het panel eenzelfde matrix aangeleverd voor het niveau 'Startbekwaam'. De relatie tussen de beoogde eindkwalificaties en de inhoud van het nieuwe curriculum is op een vergelijkbare wijze inzichtelijk gemaakt in de *Opleidingswijzers leraar basisonderwijs Voltijd en Deeltijd 2014/2015*.

Het programma van de voltijd- en deeltijdopleiding heeft een omvang van 240 EC en bestaat uit een major van 210 EC en een minor van 30 EC. De major betreft de beroepsprofilering, waarin de domeincompetenties aan bod komen. De major is onderverdeeld in een gemeenschappelijke fase van 120 EC en een profileringsfase van 90 EC, waarin de student binnen aangegeven kaders een keuze maakt voor een leeftijdsspecialisatie, een levensbeschouwelijke identiteit en een specifiek vakvormingsgebied of onderdelen daarvan (natuur en techniek, tijd). De beroepspraktijk heeft een centrale rol in het onderwijs. Het verwerven van de competenties vindt daarom plaats aan de hand van zogenaamde 'kernopgaven' ('beroepstaken' in het nieuwe curriculum) en door het Opleiden in de School (OidS, zie voor meer informatie paragraaf 2.1.2). De kernopgaven bestaan uit beroepsgerichte, integratieve leertaken die resulteren in een beroepsproduct. Zij zijn afgeleid van de beroepstaken van de leraar basisonderwijs en worden opgenomen in het portfolio. Gedurende het studieprogramma nemen de kernopgaven geleidelijk in complexiteit toe. Het panel is van mening dat door het integratieve karakter van de kernopgaven en de toename in complexiteit het curriculum een duidelijke inhoudelijke samenhang vertoont. Het minordeel van de opleiding betreft een individuele profilering. De minor kan afhankelijk van de minorkeuze al dan niet betrekking hebben op domeincompetenties.

In het nieuwe curriculum probeert de opleiding nog nauwer aan te sluiten bij de beroepspraktijk door, in plaats van te werken met kernopgaven, uit te gaan van authentieke beroepstaken.

Het gaat hier om beroepstaken die aan de dagelijkse onderwijspraktijk zijn ontleend en waarin informatie en kennis, nog sterker dan bij de huidige kernopgaven, vanuit de verschillende vakgebieden in die beroepstaak samenkomen. Ook de beroepstaken bestaan weer uit leertaken die in complexiteit toenemen. Het panel deelt de mening van de opleiding dat met deze inrichting van het nieuwe curriculum nog realistischer wordt aangesloten bij de beroepspraktijk dan met het huidige vakkengeoriënteerde curriculum. Bovendien is een gunstige bijkomstigheid dat er met het op deze wijze aanbieden van het onderwijs een nog grotere samenhang wordt gerealiseerd binnen het nieuwe curriculum.

Het programma van de verkorte deeltijdvariant bestaat uit 120 EC. Studenten krijgen op basis van een afgeronde hbo- of wo-opleiding 60 EC vrijgesteld in de propedeutische fase en 60 EC in de postpropedeutische fase. Dit betreffen standaard vrijstellingen die door de examencommissie individueel aan studenten worden toegekend, onafhankelijk van de gevolgde opleidingsrichting. Het panel heeft op grond van de documentatie en de verschillende gesprekken vastgesteld dat alle domeincompetenties ook in het verkorte programma worden gerealiseerd. Het beroepsspecifieke deel vertoont dan ook grote overeenkomsten met het programma van de voltijd- en deeltijdvariant. De tijdswinst is verkregen door het programma enerzijds compacter te maken en anderzijds de meer algemene kennis en vaardigheden die niet specifiek zijn voor het beroep van leraar minder aandacht te geven. In de bijlage 'Inhoudelijke verantwoording vrijstellingen tweejarige verkorte deeltijdopleiding (2013/2014)' van de *Onderwijs- en Examenregelingen 2013-2014* geeft de opleiding een heldere verantwoording voor de keuzes die zij ten aanzien van de inhoud van het verkorte deeltijdprogramma heeft gemaakt. Mede op basis van deze heldere verantwoording heeft het panel er vertrouwen in dat de verkorte deeltijdvariant een volwaardige opleidingsvariant is.

In de *Opleidingswijzers Leraar Basisonderwijs Voltijd en Deeltijd 2013/2014* zijn beschrijvingen van de onderwijseenheden opgenomen, die naar de mening van het panel een helder overzicht geven van de gelieerde beroepstaak/-taken, de op te leveren (beroeps)producten en de werkvormen. Informatie over de literatuur en de toetsing is te vinden op Blackboard onder het betreffende studieonderdeel.

Na nauwkeurige bestudering van alle relevante informatie heeft het panel vastgesteld dat de beoogde eindkwalificaties in het programma van alle varianten worden gerealiseerd. Door de onderverdeling van de indicatoren in vier verschillende niveaus toont de opleiding bovendien op overtuigende wijze de opbouw in complexiteit van het programma aan.

2.1.2 Kennis en kunde

Aan de leerinhouden van de opleiding liggen de landelijke kennisbases ten grondslag, alsmede een aantal thema's waarop de opleiding zich wil profileren.

Het panel heeft vernomen dat de verplichting om de kennisbases in het curriculum te verwerken heeft geleid tot aanpassingen in het curriculum in 2011. De kennisbases Nederlandse taal en rekenen vormen belangrijke kennisbases waaraan in het programma wordt gewerkt.

Daarnaast besteedt het curriculum aandacht aan kennisbases die onderdeel uitmaken van de domeinen 'Oriëntatie op jezelf en de wereld' en 'Kunstzinnige oriëntatie', te weten geschiedenis, aardrijkskunde, natuur en techniek, sociale redzaamheid en gezond gedrag, geestelijke stromingen, muziek, beeldend onderwijs, dans en drama en cultuuronderwijs. Tenslotte zijn ook de kennisbases Engelse taal, bewegingsonderwijs, handschrift, en de generieke kennisbasis in het curriculum verwerkt. Het panel heeft vastgesteld dat de competenties die de opleiding hanteert zijn gebaseerd op de kennis die in de kennisbases is opgenomen en dat de kennisbases voldoende zijn verwerkt in de kernopgaven en in andere studieonderdelen. Voor de kennisbases rekenen/wiskunde en Nederlandse taal zijn doorlopende leerlijnen in het programma zichtbaar. Het panel heeft daarnaast vernomen dat de opleiding tevens integratie van de kennisbases nastreeft door in de laatste twee studiejaar studenten een programma te laten samenstellen waarin een leeftijdsspecialisatie wordt gecombineerd met een levensbeschouwelijke identiteit. Het panel vindt de aandacht voor integratie van de kennisbases waardevol, omdat hierdoor wordt aangesloten bij de realiteit van de beroepspraktijk. In het nieuwe curriculum zijn naar het oordeel van het panel de kennisbases op een nog inzichtelijker wijze in het curriculum geïntegreerd binnen de verschillende beroepstaken. Voor taal en rekenen is daarbij bovendien gekozen voor een extra aanvullende kennislijn in het eerste en tweede jaar om studenten in voldoende mate voor te bereiden op de landelijke kennisbasistoetsen. Het panel vindt dit positief.

De opleiding heeft ervoor gekozen om naast de kennisbases tevens aandacht te besteden aan de thema's Opbrengricht werken en Passend onderwijs. Daarnaast wordt ook op verschillende momenten in het programma aandacht besteed aan duurzame ontwikkeling.

Het panel constateert op basis van de literatuurlijsten dat de opleiding goede en actuele literatuur gebruikt. Studenten geven aan dat het onderwijs in de vakbeschrijvingen helder beschreven wordt en zij herkennen een duidelijke relatie met de beroepstaken.

Zoals reeds aangeduid onder Standaard 1, is het ontwikkelen van een onderzoekende houding bij studenten een belangrijk speerpunt van de opleiding. Het onderwijs van de opleiding speelt hierop in door gedurende het gehele curriculum studenten steeds weer kritisch te laten kijken naar eigen keuzes. Daarnaast moeten studenten op basis van schoolontwikkelingsvragen praktijkgericht onderzoek verrichten om tot oplossingen oftewel onderwijsinnovaties te komen, bijvoorbeeld binnen diverse kernopgaven en bij het afstudeerwerk Praktijkgericht Onderzoek (POS). Onderzoeksvaardigheden komen bovendien aan bod in de kernopgave Nederlands in het tweede jaar. Het panel heeft uit de gesprekken opgemaakt dat het sturen door de opleiding op een onderzoekende, kritische houding duidelijk wordt herkend door de studenten en als positief wordt ervaren. Docenten geven bovendien aan dat studenten door het inzetten op reflectie inderdaad een kritischer houding ontwikkelen dan voorheen het geval was en dat het afstudeerniveau hierdoor is gestegen. Het panel vindt dit een goede zaak. Uit de verstrekte informatie en de gesprekken is naar voren gekomen dat het lectoraat 'De innovatieve opleidingsschool' een belangrijke impuls heeft gegeven aan de rol van onderzoek binnen het onderwijs. In 2013 is gewerkt aan de ontwikkeling van een doorlopende onderzoeksleerlijn, die in het nieuwe curriculum zijn beslag heeft gekregen.

Het panel is positief over de doorlopende onderzoeksleerlijn, maar wil de opleiding wel meegeven om bij de verdere inrichting en uitvoering van de onderzoeksleerlijn voldoende open te blijven staan voor verschillende invalshoeken met betrekking tot onderzoek (zie ook opmerking aangaande POS in paragraaf 3.2).

De opleiding werkt volgens het principe van het Opleiden in de School (OidS). Veertig procent van de opleiding vindt daarbij plaats op een (academische) keurmerkopleidingsschool dan wel stageschool, waardoor de opleiding feitelijk samen met het werkveld wordt aangeboden en er dus een zeer duidelijke aansluiting is met de beroepspraktijk. Studenten lopen vanaf het begin van het eerste studiejaar stages in de vorm van dagstages, weekstages of blokstages. In de fases 'Opleidingsbekwaam', 'Taakbekwaam' en 'LIO-bekwaam' betreffen dit respectievelijk 7, 14 en 4 stageweken en respectievelijk 18, 24 en 12 praktijk-/stagedagen. In de fase LIO-bekwaam maakt praktijk daarnaast nog voor de helft deel uit van het minordeel. Tenslotte wordt in de fase 'Startbekwaam' een intensieve aaneengesloten stageperiode van 20 weken gelopen. Theoretische inzichten worden voornamelijk aangeboden op de opleiding in de kernopgaven. Parallel daaraan worden deze verbonden met de praktijk door ze toe te passen op de werkplek (zie verder 2.2.1). Op de (academische) keurmerkopleidings- dan wel stageschool wordt bovendien aandacht besteed aan de beroepsvaardigheden en -houding. Het panel vindt de sterke verbinding met de beroepspraktijk een sterk punt van de opleiding.

Naast de beroepsprofilering in de major, biedt de opleiding de volgende minoren aan: Bewegingsonderwijs, Talentontwikkeling, Cultuureducatie, Gedragsspecialist, Teaching English Abroad of een Avansbrede minor. De kennis en kunde waaraan in deze minoren wordt gebouwd is specifiek en verschilt uiteraard per minor.

Studenten zijn tevreden over de inhoud van de opleiding. Zij geven de inhoud van de opleiding in de NSE-enquête 2014 een 3,5 op een schaal van 5. Bovendien blijkt uit de HBO-monitor scores van 2013 dat 62 procent van de alumni tevreden of zeer tevreden is over de inbedding van onderzoek in het onderwijs.

2.2. Vormgeving van het programma

2.2.1 Didactisch concept en werkvormen

De opleiding heeft in het *Opleidingskader Leraar Basisonderwijs* (2013) het didactisch concept van de opleiding uitgewerkt, dat wordt gekenmerkt door *competentiegericht leren*. Ook voor het nieuwe curriculum hanteert de opleiding dit didactisch concept. Competenties worden door de opleiding voor het huidige curriculum omschreven als 'het vermogen om adequaat professioneel gedrag te vertonen in beroepssituaties'. Hier speelt dus een duidelijke gerichtheid op het werkveld. In competentiegericht onderwijs staat de integratie van kennis, vaardigheden, (professionele) houding en persoonlijke inzichten centraal. Deze elementen zijn dan ook terug te vinden in de uitwerking van de indicatoren van de zeven competenties en zodoende geïntegreerd verwerkt in de kernopgaven (in het nieuwe curriculum de beroepstaken) en het werkplekleren op de opleidingscholen. Dit is gedaan door de kernopgaven te ontwerpen volgens het *4C-ID model*.

Bij de leertaken worden studenten begeleid door leertaakbegeleiders en de leertaken monden uiteindelijk uit in een beroepsproduct. De resultaten en bewijzen voor de assessments worden vastgelegd in een portfolio. In het portfolio wordt ook een ontwikkelingsgericht deel opgenomen, bestaande uit een Persoonlijk OntwikkelingsPlan (POP) en een Persoonlijk ActiviteitenPlan (PAP). Hoewel de student bij het ontwikkelingsgerichte deel van de POP en PAP begeleid wordt door de studieloopbaanbegeleider, blijkt hieruit wel een ander centraal element uit het didactisch concept van de opleiding, namelijk de *eigen verantwoordelijkheid van de student* voor zijn leerproces. De zelfsturing van de student neemt daarbij gedurende de opleiding geleidelijk aan toe. Het panel bevestigt dat deze opbouw naar zelfsturing in de opleiding duidelijk naar voren komt en vindt dit een sterk punt. Het panel is tevreden over het didactisch concept van de opleiding en vindt de nadere uitwerking daarvan adequaat.

Bij de keuze voor de werkvormen heeft de opleiding zich zowel voor het huidige als voor het nieuwe curriculum laten leiden door de *sociaal-constructivistische onderwijsfilosofie*, waarbij de nadruk ligt op leren als kennisconstructie. De werkvormen die de opleiding hanteert passen bij deze onderwijsfilosofie. Interactie en samenwerkend leren krijgen bijvoorbeeld vorm door studenten op de school stage te laten lopen in leerteams en er wordt gewerkt met actieve leer- en studiemethodes, zoals het zelfstandig ontwerpen en uitvoeren van praktijkgerelateerde leeractiviteiten. Overige werkvormen zijn: instructiecolleges, hoorcolleges, trainingen, practica en zelfstudie. In de *Opleidingswijzers Leraar Basisonderwijs Voltijd en Deeltijd 2013-2014* en op Blackboard staan de gebruikte werkvormen per onderwijseenheid beschreven.

Het werkplekleren via het OidS krijgt onder andere specifiek vorm aan de hand van Methodische Praktijk Begeleiding (MPB) in de leerteams, waarbij studenten door een contactdocent (zie paragraaf 2.2.2) begeleid worden bij het leren van praktijkervaringen. Het panel vindt dat het werken aan de hand van MPB een adequate invulling geeft aan het stage lopen en het OidS duidelijk onderscheidt van het 'gewone' stage lopen. Naar de smaak van het panel zou de MPB op de (academische) keurmerkopleidingsscholen en stagescholen daarom nog wel wat sterker mogen worden aangezet. Daarbij zou de opleiding dan tevens goed in de gaten moeten blijven houden dat de MPB op alle scholen op dezelfde wijze plaatsvindt, zodat er geen verschillen in begeleiding tussen de scholen zijn. Naast de MPB wordt voor de specifieke begeleiding bij het maken van de koppeling tussen theorie en praktijk bij het werkplekleren sinds het studiejaar 2013/2014 geëxperimenteerd met de zogenaamde 'Koppelkaart'. Dit is een instrument met behulp waarvan de begeleider de student ondersteunt bij het maken van de koppeling tussen theorie en praktijk (*Opleidingsplan Keurmerkopleidingsschool (2014)*). Het panel heeft een positieve indruk van dit instrument en waardeert het dat de opleiding initiatieven onderneemt voor het onderzoeken van nieuwe methodes.

Het panel stelt vast dat de opleiding een goede mix van werkvormen gebruikt die past bij de didactische uitgangspunten en het OidS. Via verschillende wegen en werkwijzen vergaren studenten kennis, doen zij praktijkervaring op, worden (didactische) vaardigheden getraind en leren zij onderzoek te doen. Het werkplekleren speelt hierbij een sleutelrol.

Het *Opleidingskader 2014* vermeldt dat de opleiding de intentie heeft om de koppeling met de beroepscontext zelfs nog sterker vorm te geven door de komende jaren toe te werken naar een werkplekcurriculum. Een ambitieus plan, zo vindt het panel. Het panel adviseert de opleiding om daarbij dan goed te kijken naar de verdeling van zowel theorie als praktijk tussen instituut en school. Bovendien zou de opleiding wel het risico moeten onderkennen van mogelijke verschillen in de kwaliteit van het werkplekleren tussen keurmerkopleidingsscholen en niet-keurmerkopleidingsscholen.

2.2.2 *Begeleiding van studenten*

Begeleiding van studenten vindt plaats zowel voorafgaand aan de studie in het kader van het Avansbrede studiebegeleidingproject Hippocampus (zie voor nadere informatie paragraaf 2.6) als tijdens de studie. Tijdens de opleiding worden studenten begeleid door verschillende begeleiders, te weten de studieloopbaanbegeleider, de leertaakbegeleider, de contactdocent, de stagecoach, de stagementor, de studieadviseur, de decaan, en de vertrouwenspersoon. Elke rol is beschreven en vaak vervult een docent meerdere rollen. Met de verschillende rollen is de begeleiding afgestemd op zowel de professionele als de persoonlijke ontwikkeling van de student.

Per studiejaar krijgt de student een SLB'er aangewezen die hem/haar bij zijn studie en persoonlijke en professionele ontwikkeling begeleidt. Bij de studieloopbaanbegeleiding wordt gestuurd op een toenemend vermogen van de student om te reflecteren op het eigen handelen en het ontwikkelen van een beroepsidentiteit. Daarnaast monitort de SLB'er tevens de studievoortgang (met behulp van het programma OSIRIS) en signaleert hij eventuele persoonlijke en studieproblemen. Per studiejaar begeleidt één van de SLB'ers een groep studenten met studievertraging. Deze studenten worden daarnaast tevens begeleid door de studieadviseur. In geval van complexere problemen of dreigende uitval wordt de decaan ingeschakeld. Naar de vertrouwenspersoon wordt verwezen in gevallen van ongewenst gedrag of vertrouwelijke persoonlijke problematiek.

Aangezien veertig procent van de opleiding op een (academische) keurmerkopleidings- of stageschool plaatsvindt, is de begeleiding aldaar van groot belang. De contactdocent is verantwoordelijk voor de inhoudelijke match tussen de doelen en inhoud van de opleiding en het leren op de werkplek. Daarnaast begeleidt de contactdocent studenten in het leren reflecteren op stage-ervaringen via MPB. De contactdocent is dan ook verantwoordelijk voor de kwaliteit van de MPB. Verder begeleidt de contactdocent studenten bij de LIO-stage en de afstudeerfase. De contactdocent is bovendien de formele beoordelaar (zie standaard 3). Studenten worden daarnaast begeleid door een stagecoach die hen ondersteunt bij het plannen van de beroepstaken en beroepshandelingen op de werkplek. De dagelijkse begeleiding van de student wordt verzorgd door de mentor. Dit is de leerkracht in de groep waarin de student stage loopt.

Hoewel het panel positief is over hoe de begeleiding op de (academische) keurmerkopleidingsscholen en stagescholen is gestructureerd, heeft het panel vernomen dat stagecoaches niet op alle stagescholen (dus niet-keurmerkopleidingsscholen) worden gefaciliteerd.

Dit in tegenstelling tot stagecoaches op de (academische) keurmerkopleidingsscholen. Het panel vindt dat er daarmee een risico bestaat dat de begeleiding door stagecoaches op een niet-keurmerkopleidingsschool minder intensief is dan die door stagecoaches op een (academische) keurmerkopleidingsschool. Studenten bevestigen dat er inderdaad soms een verschil merkbaar is in de intensiteit van de begeleiding. In de praktijk lijkt dit echter tot nog toe niet tot serieuze problemen te leiden, omdat de contactdocent in dergelijke gevallen zo nodig wat kan opvangen. Toch is het panel op dit punt niet helemaal gerust, zeker in het licht van het feit dat maar liefst veertig procent van de opleiding op de scholen plaatsvindt. Het panel acht verschillen in de mate van begeleiding onwenselijk en adviseert de opleiding na te denken over hoe gelijkwaardigheid in de begeleiding op de verschillende type scholen – keurmerkopleidingsscholen en niet-keurmerkopleidingsscholen – geborgd kan worden.

Het panel heeft tot zijn tevredenheid vastgesteld dat studenten goed op de hoogte zijn van de verschillende rollen en functies van de verschillende begeleiders. Zij weten bij wie zij voor welke kwesties terecht kunnen. Studenten en alumni zijn bovendien zeer tevreden met de geboden begeleiding en de goede contacten met de docenten en begeleiders, zo bleek uit de gesprekken. Dit komt ook uit de NSE-enquête naar voren. Studenten geven aan dat de moeilijkheidsgraad van het programma niet te hoog is, maar dat zij wel veel werk moeten verrichten. Dit geldt in het bijzonder voor de studenten die de deeltijdvariant volgen. De studenten stellen echter dat de goede begeleiding hen hierbij helpt, waardoor het programma voldoende studeerbaar is. Dit blijkt ook uit de uitval- en rendementcijfers. Het panel is onder de indruk van deze cijfers en heeft van het management vernomen dat het de goede resultaten toeschrijft aan de intensieve studiekeuzebegeleiding voorafgaande aan de studie (Hippocampus, zie paragraaf “Kwaliteit instromende student”) en de intensieve begeleiding gedurende de studie.

2.2.3 *Verschillende leerroutes*

Zoals reeds eerder aangeduid kent de opleiding een vierjarige voltijd-, vierjarige deeltijd- en tweejarige verkorte deeltijdvariant voor studenten die al een hbo- of universitaire opleiding hebben afgerond. Het curriculum van alle drie de varianten is gebaseerd op het *Beroeps- en Competentieprofiel (2013)* en de beoogde eindkwalificaties. Zoals reeds toegelicht in paragraaf 2.1.1 wordt in de verkorte deeltijdvariant hetzelfde programma aangeboden, maar op een meer compacte wijze (zie voor nadere informatie paragraaf 2.1.1). Het panel heeft overigens vernomen dat de verkorte deeltijdvariant in verband met onvoldoende aanmeldingen de afgelopen twee jaar niet van start is gegaan.

In de profileringsfase van de major kan de student zijn eigen leerroute bepalen door te kiezen voor een leeftijdsspecialisatie, een inhoudelijk vakvormingsgebied en een levensbeschouwelijke identiteit. Ook de minor biedt de mogelijkheid een deel van de opleiding naar eigen keuze in te vullen.

Daarnaast biedt de opleiding twee zogenaamde 'TopClasses' aan. Dit zijn excellentieprogramma's die bovenop het reguliere programma gevolgd kunnen worden. De 'Topclass Gedragsspecialist' wordt aangeboden in samenwerking met schoolbesturen van scholen voor speciaal onderwijs uit de regio en richt zich op leerlingen met gedragsproblemen. Een tweede programma, de 'Topclass Specialist Vernieuwend Onderwijs', wordt momenteel herontworpen.

De kritische reflectie vermeldt bovendien dat de opleiding op het moment in gesprek is met de Erasmus Universiteit Rotterdam over de ontwikkeling van een schakelprogramma en een academische Pabo.

Het panel is tevreden over de verschillende leerroutes die de opleiding biedt.

2.3 Kwaliteit van het personeel

Het panel heeft op basis van de curricula vitae van de docenten en de gesprekken met docenten de indruk dat de kwaliteit van het docentencorps voldoende is. Het panel vindt de begeleidende kwalificaties van het team bovendien sterk, hetgeen wordt onderschreven door de studenten (zie paragraaf 2.2.2). Docenten/begeleiders worden voor alle drie de varianten van de opleiding (voltijd, deeltijd en verkorte deeltijd) ingezet en hebben de context waarbinnen studenten leren goed in beeld. Hierdoor zijn ze in staat studenten een krachtige leeromgeving te bieden.

Het docententeam bestaat uit 44 vaste medewerkers, waaronder een lector, en 11 externe contactdocenten en assessoren. Alle docenten hebben een onderwijsbevoegdheid en zijn ook stagebegeleider in de beroepspraktijk. Van de vaste medewerkers heeft 82 procent een masterdiploma of een MO-B dan wel eerstegraads bevoegdheid, en twee medewerkers zijn gepromoveerd. Daarnaast volgen momenteel nog vier medewerkers een masteropleiding en zijn nog eens twee medewerkers bezig met een promotietraject. Betreft men bij de berekeningen tevens de externe docenten, dan ontstaat een iets ander beeld. Het percentage docenten met een masterdiploma of een MO-B dan wel eerstegraads bevoegdheid daalt dan naar 66 procent. Dit betekent dat 34 procent (nog) niet in het bezit is van een dergelijke kwalificatie. Het panel realiseert zich dat de externe medewerkers slechts een zeer kleine aanstellingsomvang hebben en dat zij slechts een begeleidende rol hebben vanuit een praktijkgerichte invalshoek. De externe docenten zijn wel allen in het bezit van een hbo-diploma. Hoewel het panel zeker niet ontevreden is over de kwalificaties van het onderwijspersoneel, is het wel van mening dat het gunstig zou zijn, zeker voor een opleiding waarin zo'n groot belang gehecht wordt aan onderzoek (zie ook standaard 3), als het percentage mastersgeschoolden met bij voorkeur recente eigen onderzoekservaring zou toenemen. Het panel vindt het dan ook goed dat in het huidige aanstellingsbeleid één van de basiseisen die aan een kandidaat wordt gesteld is dat hij/zij beschikt over een masterdiploma. Daarbij heeft het panel tot zijn tevredenheid uit de gesprekken met zowel het management als de docenten vernomen dat het management het personeel ook stimuleert om zich verder te professionaliseren, onder andere door een masteropleiding te volgen. Hiertoe worden ook daadwerkelijk de benodigde middelen ter beschikking gesteld.

Daarnaast voorziet de opleiding in het geven van studiemiddagen waarin het personeel wordt getraind in de pijlers van het nieuwe curriculum (zie paragraaf 2.6.3). Overigens wil het panel in dit verband zijn waardering kenbaar maken voor het feit dat zo'n groot deel van de docenten (meer dan de helft) zelf ruime en actuele ervaring heeft in de praktijk van het basisonderwijs.

Het panel heeft vastgesteld dat er ook voldoende aandacht is voor de professionalisering van stagebegeleiders op de (academische) keurmerkopleidingsschool en stagescholen, iets wat van groot belang wordt geacht gezien het aanzienlijke deel van de opleiding dat via het OidS op de werkplek wordt gerealiseerd. Alle stagecoaches, van zowel keurmerkopleidingsscholen als stagescholen, zijn door de opleiding getraind in hoe zij hun opleidingswerk moeten doen. Daarnaast zijn binnen de keurmerkopleidingsscholen ook alle stagementoren getraind. Dit is echter nog niet altijd het geval bij de mentoren bij de stagescholen. Van de studenten heeft het panel vernomen dat het soms duidelijk merkbaar is als een stagementor niet getraind is. Afgezien van potentiële verschillen tussen keurmerkopleidingsscholen en stagescholen in intensiteit van de begeleiding (zie paragraaf 2.2.2), constateert het panel op mentor-niveau dus ook potentiële verschillen in kwaliteit. Het panel betreurt dit, maar ziet dat de opleiding zich hiervan bewust is. Het panel waardeert de inspanningen van de opleiding om deze situatie te veranderen via het expliciet aanbieden van de mentorentraining aan de mentoren op (niet-keurmerk) stagescholen. In paragraaf 2.6.3 wordt meer specifieke ingegaan op maatregelen die de opleiding heeft genomen om de kwaliteit van het onderwijspersoneel te verhogen.

Uit de NSE resultaten 2014 en de gesprekken met de studenten blijkt dat zij tevreden zijn over hun docenten.

Het panel heeft waargenomen dat de docenten zeer betrokken zijn. Zij weten goed wat zij doen en tonen een grote inzet. Wel geven de docenten aan dat de werkdruk tamelijk hoog is. Met onder andere de implementatie van de kennisbases in het curriculum en de ontwikkeling en implementatie van het nieuwe curriculum is er de afgelopen jaren veel op docenten af gekomen en moet er nog steeds veel werk worden verzet. Zij voelen zich hierbij wel gesteund en gefaciliteerd door het management, maar geven aan behoefte te hebben aan stabiliteit en consolidatie.

2.4 Kwaliteit van de opleidingsspecifieke voorzieningen

De opleiding is gevestigd in het gebouw van Avans Hogeschool in Breda en maakt dan ook gebruik van de voorzieningen en faciliteiten die het moderne gebouw biedt, zoals de multifunctionele leeromgeving/mediatheek Xplora. Naast reguliere studieruimten zijn er voor de Pabo ook vakspecifieke lokalen die voldoen aan de eisen die gesteld worden door bijvoorbeeld het cultuuronderwijs (muziek, dans, drama en beeldend) en het onderwijs in oriëntatie op jezelf en de wereld (natuur en techniek, aardrijkskunde). Daarnaast is er de De Bress-sportzaal die voldoet aan de verschillende eisen van het bewegingsonderwijs aan leerlingen van groep 1 tot en met 8. Ook is er een schrijflokaal waar studenten hun schrijfvaardigheid op zowel een krijtbord als papier kunnen oefenen, maar waar ook smartboards zijn en waar geoefend kan worden met touchscreens.

Tenslotte is er een cultuurwerkplaats voor literatuur-, kunst- erfgoed- en mediaeducatie. In deze creatieve werkplaats kunnen studenten ook buiten de lessen om werken en de werkplaats fungeert tevens als ontmoetingsplek voor studenten en docenten.

Algemene informatie zoals les- en jaarroosters, de Onderwijs- en Examenregeling, et cetera wordt verstrekt via de portal iAvans. Informatie over de inhoud van het onderwijsprogramma, zoals cursusinformatie of het portfolio wordt aangeboden via de elektronische leeromgeving Blackboard. Daarnaast gebruikt de opleiding ook een Facebookpagina en een digitale krant om studenten te informeren. Het studievoortgangsprogramma OSIRIS biedt studenten inzicht in hun studievoortgang.

De studenten zijn erg positief over de studiefaciliteiten en studieomgeving. Het panel sluit zich hier volledig bij aan en is onder de indruk van de mooie, moderne en prettig aandoende onderwijsruimten. Het panel vindt het geheel van opleidingsspecifieke voorzieningen ruimschoots in orde.

2.5 Borging van de kwaliteit van de onderwijsleeromgeving

Het *Opleidingskader 2013* beschrijft het kwaliteitszorgsysteem van de opleiding, dat is gebaseerd op het kwaliteitsbeleid van Avans Hogeschool. Het panel heeft vernomen dat de resultaten uit de verschillende evaluaties worden doorgespeeld naar de verantwoordelijke docenten en de jaarteam. Vervolgens wordt er een PDCA-(Plan Do Check Act) cyclus doorlopen. Het panel heeft zich ervan vergewist dat deze gang van zaken eveneens wordt gehanteerd bij de invoering van de vernieuwingen in het kader van de curriculaanpassing. Studenten worden via Blackboard op de hoogte gebracht van de aanpassingen in de verschillende onderwijsonderdelen.

Uit de gesprekken met de studenten is gebleken dat zij tevreden zijn over de wijze waarop de opleiding met feedback van studenten omgaat. Zij hebben het gevoel dat zij gehoord worden en dat er daadwerkelijk wat met hun feedback wordt gedaan.

In de rapportage over de Keurmerkopleidingsschool en de Academische opleidingsschool wordt nader ingegaan op het kwaliteitszorgsysteem van de Keurmerkopleidingsschool.

Het panel vindt het kwaliteitszorgsysteem van de opleiding helder en op orde.

2.6 NVAO focuspunten voor visitatie lerarenopleidingen

De NVAO heeft voor de visitatie van de lerarenopleidingen focuspunten geformuleerd waar de opleidingen en het visitatiepanel specifiek over dienden te rapporteren. Deze focuspunten zijn:

1. De kwaliteit van de instromende student;
2. De implementatie van de kennisbasis en de kennistoetsing in het curriculum;
3. De kwaliteit van de docenten (zowel docenten op de opleiding als docenten op de werkplek) en de kwaliteit van de vakdidacticus in het bijzonder.

In aanvulling op wat reeds in eerdere paragrafen van dit rapport aan de orde is gekomen, zal hieronder nog specifiekere worden ingezoomd op elk van deze onderwerpen.

2.6.1 Kwaliteit instromende studenten

In de *Onderwijs- en Examenregeling 2013-2014* is vastgelegd dat studenten kunnen instromen in de opleiding op grond van de door de Wet op het hoger onderwijs en onderzoek (WHW) bepaalde vooropleidingseisen. Indien een aspirant student niet aan deze vooropleidingseisen voldoet, kan hij/zij, mits 21 jaar of ouder, toch worden vrijgesteld van de vooropleidingseisen indien hij/zij voldoet aan de eisen van het toelatingsonderzoek. Dit toelatingsonderzoek wordt afgenomen onder verantwoordelijkheid van de Examencommissie en behelst eisen met betrekking tot de Nederlandse taal, mondelinge taalvaardigheid en rekenen/wiskunde. Studenten die in de verkorte deeltijdvariant starten krijgen een standaard, vooraf vastgesteld pakket aan vrijstellingen (zie paragraaf 2.1.1). Naar aanleiding van de adviezen van het vorige visitatiepanel en om bovendien de kwaliteit van de instromende student beter te borgen, is het momenteel niet meer mogelijk om via een EVC-procedure in de opleiding in te stromen of nog aanvullende vrijstellingen te krijgen. 55 procent van de instromende studenten hebben als vooropleiding Havo, 6 procent VWO en 38 procent MBO. Slechts 1 procent van de studenten stroomt in op basis van een toelatingsonderzoek. Het instroompercentage van 38 procent MBO-studenten acht het panel relatief hoog. In overeenstemming met het landelijke beeld, kent ook de Pabo Avans een hoge uitval na het eerste jaar bij deze groep studenten. Het panel verwacht dat de zwaardere entree-eisen die gesteld gaan worden (zowel voor taal en rekenen, als voor een aantal zaakvakken) zullen leiden tot nog meer uitval speciaal bij deze groep, maar dan wel als uitval 'voor de poort'. Het overheidsbeleid is ter zake nog op zoek naar een goede balans tussen het bevorderen van kwaliteit (instroomniveau) en voorzien in kwantiteit (voldoende leraren).

Teneinde de kwaliteit van de instromende student te verhogen, zet de opleiding in op intensieve begeleiding voor aanvang van de studie. In het kader van het Avansbrede studiebegeleidingsproject Hippocampus, dat gericht is op studiesucces en binding, worden studenten begeleid bij hun studiekeuze en overstap naar het hbo. Deze begeleiding strekt zich nog uit gedurende het gehele eerste studiejaar. Via voorlichtingsdagen en proefstudeerdagen en –avonden worden aspirant-studenten geïnformeerd over de opleiding. Aankomend studenten dienen vervolgens een schriftelijk assessment af te leggen, waarna zij nog workshops volgen. Vervolgens wordt er een individueel gesprek met een studieloopbaanbegeleider gevoerd op basis van de resultaten van het assessment (de intake). De student krijgt op grond hiervan een (niet-bindend) advies om wel dan wel niet aan de opleiding te beginnen. Op deze wijze wordt getracht te voorkomen dat aspirant-studenten die niet geschikt zijn voor de opleiding aan de opleiding beginnen.

Verder heeft de opleiding contacten met docenten taal en rekenen in het middelbaar onderwijs en op ROC's ter voorbereiding op de toetsen taal en rekenen.

Een laatste maatregel, tenslotte, om de kwaliteit van de instromende student te verhogen betreft een zomercursus taal en rekenen van een week die twee maal wordt gegeven om nieuwe studenten voor te bereiden op de landelijke taal- en rekentoets.

In het geval van eventuele deficiënties kunnen studenten deze op eigen initiatief wegwerken. Zij kunnen daarbij geholpen worden door een ouderejaarsstudent (peertutor) en geadviseerd worden door de SLB'er.

2.6.2 De implementatie van de kennisbases en de kennistoetsing in het curriculum

De kennisbases zijn in het huidige curriculum sinds 2011 verwerkt in de kernopgaven en in het nieuwe curriculum in de beroepstaken. In het huidige curriculum zijn er duidelijk doorlopende leerlijnen voor de kennisbases rekenen/wiskunde en Nederlandse taal. Als de student de studieonderdelen met succes heeft afgerond, neemt hij/zij deel aan de verplichte landelijke kennistoetsen voor deze vakken. In het nieuwe curriculum is er voor deze twee kennisbases daarnaast zelfs gekozen voor een extra kennislijn in het eerste en tweede studiejaar, om zo te waarborgen dat de student voldoende wordt voorbereid op de landelijke kennistoetsen. Zoals in paragraaf 2.6.1 is beschreven, wordt met de voorbereiding van studenten op de landelijke kennistoetsen taal en rekenen reeds voor aanvang van de opleiding begonnen in een zomercursus.

Tijdens het bezoek gaven zowel management, docenten, als studenten aan positief te zijn over de kennisbases. Studenten van de opleiding doen het in de landelijke kennisbases taal en rekenen naar verluidt goed en dit heeft volgens het management een positieve impact op de studievoortgang in het eerste en tweede studiejaar. Docenten gaven aan dat als gevolg van de invoering van de kennisbases de kennis van studenten een enorme 'boost' heeft gekregen. Het kennisniveau is duidelijk verhoogd sinds de implementatie, waardoor ook het behaalde eindniveau is gestegen. Bovendien vinden docenten de kennisdomeinen overzichtelijk.

2.6.3 De kwaliteit van de docenten en de kwaliteit van de vakdidacticus

Naast wat reeds eerder is aangeduid met betrekking tot de professionalisering van het personeel, treft de opleiding de volgende maatregelen om de kwaliteit van docenten en begeleiders van studenten op de werkplek te verhogen.

1. In het studiejaar 2012/2013 is er in samenwerking met de universiteit Utrecht een scholingsprogramma uitgevoerd voor alle docenten om hen te ondersteunen bij het bijstellen van het toetsmateriaal.
2. De opleiding heeft zich tot doel gesteld dat alle docenten de komende jaren een Basis Kwalificatie Examineren (BKE) behalen. Op deze wijze beoogt de opleiding de kennis en vaardigheden van het docententeam op het gebied van toetsing te vergroten. Leden van de Toetscommissie en Examencommissie zullen bovendien tevens een Senior Kwalificatie Examineren (SKE) moeten behalen, zodra hiervoor de mogelijkheden zijn.
3. Docenten worden aan de hand van studiemiddagen geschoold in de speerpunten van het nieuwe curriculum, te weten, ICT, creativiteit, kritisch denken, omgaan met verschillen, opbrengstgericht werken, ouderbetrokkenheid en pesten. Daarnaast krijgen ook Wetenschap en Technologie de nodige aandacht. Het *Opleidings- en Ontwikkelplan 2014* formuleert als overige ontwikkelthema's vakinhoud- en didactiek, praktijkgericht onderzoek, duurzaamheid en studentbegeleiding op de werkplek.

4. Alle stagecoaches en de mentoren van de Keurmerkopleidingsscholen volgen een verplichte training waarin zij worden geïnformeerd over onder meer competentiegericht opleiden en beoordelen, lesvoorbereiding en de didactische route, individuele coaching, het werken met een Persoonlijk Ontwikkelingsplan (POP) en Persoonlijk Activiteitenplan (PAP), gesprekstechnieken en intervisie en het Pabo curriculum.
5. Voor docenten van de opleiding en coaches op de (academische) opleidingsschool is er de training onderzoeksvaardigheden, die ingaat op de onderzoeksproces en de vaardigheden die noodzakelijk zijn om een student zo optimaal mogelijk te begeleiden bij dit onderzoeksproces.
6. Voor het gehele werkveld wordt de Cursus 'Innovatie en wetenschap' tweejaarlijks aangeboden. Hierin komen aan bod: kennisdeling binnen en buiten de Keurmerkopleidingsschool, professionalisering, netwerkvorming, probleeminventarisatie en onderzoek.
7. Om binnen de opleiding assessments af te mogen nemen (e.g. Performance-assessment, Startbekwaam assessment), stelt de opleiding als eis dat elke assessor een basistraining tot Pabo-assessor volgt en gecertificeerd wordt.
8. Voor (externe) contactdocenten bestaat de mogelijkheid om de training Kernreflectie te volgen. Hierin komen aan bod: het eigen reflectief vermogen verder ontwikkelen, eigen vaardigheden oefenen en verder ontwikkelen om studenten te begeleiden in reflectie, afstemming over begeleiden van studenten in het leren reflecteren, persoonlijk leerdoelen van de deelnemer.
9. Momenteel zijn er slechts enkele docenten VELON geregistreerd. De opleiding vindt dit zelf te weinig en heeft de intentie om de komende jaren te werken aan het aantal VELON-registraties.

Overwegingen en conclusie

Het panel is van oordeel dat de inhoud en vormgeving van het programma, de kwaliteit van het personeel en de kwaliteit van de opleidingsspecifieke voorzieningen een samenhangende onderwijsleeromgeving vormen. De beoogde eindkwalificaties worden in het programma van alle drie de opleidingsvarianten gerealiseerd. De leerinhouden van het programma zijn gebaseerd op de landelijk vastgestelde kennisbases en een aantal aanvullende thema's, zoals duurzame ontwikkeling, opbrengstgericht werken, passend onderwijs en het ontwikkelen van een onderzoekende houding. Daarnaast worden studenten via keuzemogelijkheden in het gemeenschappelijke majorprogramma, via de minorkeuze en via aanvullende TopClasses verschillende leerroutes aangeboden. De gebruikte literatuur acht het panel van voldoende niveau. Het praktijkleren krijgt ruimschoots aandacht in het werkplekleren via het OidS. Het panel is van oordeel dat het didactisch concept van competentiegericht onderwijs adequaat is en dat de gekozen werkvormen passen bij dit concept en bij het OidS. Het OidS krijgt met name reliëf door de methodische praktijkbegeleiding, die overigens nog wat steviger ingezet mag worden. Het panel beoordeelt de kwaliteit van het personeel als voldoende. Docenten en begeleiders beschikken over de kwalificaties die verwacht mogen worden. Bovendien heeft een groot deel ervaring met het lesgeven in het primair onderwijs.

Wel is het panel van mening dat het gunstig zou zijn als het aantal mastergeschoolden met bij voorkeur recente eigen onderzoekservaring nog wat zou toenemen, zeker in het licht van de waarde die de opleiding hecht aan onderzoek. Studenten zijn erg tevreden over hun docenten en begeleiders. Zij zijn betrokken en de contacten verlopen over het algemeen soepel. De begeleidingsstructuur is helder uitgewerkt en studenten zijn erg tevreden over de geboden begeleiding. Het panel sluit zich hierbij deels aan, maar is ook van oordeel dat de intensiteit en kwaliteit van de begeleiding op de niet-keurmerkscholen kwetsbaar is. Het panel vraagt hiervoor aandacht, mede gezien het aanzienlijke percentage opleidingstijd dat in de scholen wordt gependeed. Afgezien van dit punt, is het panel van oordeel dat de kwaliteit van de onderwijsleeromgeving voldoende wordt geborgd. De opleidingspecifiek voorzieningen zijn ruimschoots in orde.

Het panel concludeert dat de onderwijsleeromgeving de studenten in staat stelt om de beoogde eindkwalificaties te realiseren en komt op basis van bovenstaande overwegingen voor Standaard 2 tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Bevindingen

3.1 Systeem van toetsing

De Pabo hanteert het document *Toetsbeleid Bachelor Opleiding Leraar Basisonderwijs* (2013) en de *OER* (2013) als uitgangspunten. Hierin zijn de toetsvormen, de toetsafname en de wijze van beoordelen vastgelegd. Toetsing wordt als een integraal bestanddeel van het leerproces gezien. De aan een beoordeling gekoppelde feedback stelt de studenten in staat inzicht te krijgen in hun voortgang, lacunes te identificeren en een volgende stap in hun leerproces te plannen.

De Examencommissie is verantwoordelijk voor de borging van de kwaliteit van toetsing en examinering. Eén van de leden van de Examencommissie is als “borgingsfunctionaris” expliciet belast met het toezicht op de kwaliteit van de toetsing. Deze borgingsfunctionaris onderhoudt nauwe contacten met de Toetscommissie, die als taak heeft om toezicht te houden op de uitvoering van het toetsbeleid door docenten te ondersteunen bij de toetsontwikkeling en bij de kwaliteitsborging. Daarnaast voert de Toetscommissie onder verantwoordelijkheid van de Onderwijscommissie evaluaties uit. De scheiding van controletaken en evaluatie- en ondersteuningstaken is recentelijk doorgevoerd. Het panel deelt de mening van de opleiding dat het zuiverder is om deze taken te ontvlechten en is dan ook tevreden met de huidige scheiding van taken.

Afsluitende tentamens van onderwijseenheden kunnen uit één of meer onderdelen bestaan en hebben naast de summatieve ook een formatieve functie. De feedback gebeurt in dat geval groepsgewijs tijdens inkijkmomenten aan de hand van antwoordmodellen en beoordelingscriteria en tevens individueel. Ook wordt tussentijds formatief getoetst. Het panel vindt dat dit systeem goed past bij het didactisch concept van competentiegericht onderwijs. Het panel heeft vastgesteld dat de mix van toetsvormen aansluit bij de aard van de te toetsen competenties en bij de specifieke bekwaamheidsfasen. Voor elk studieonderdeel is er één herkansing per jaar. De beoordelingen zijn inzichtelijk en uit de gesprekken met de studenten is gebleken dat zij tevreden zijn met de gegeven feedback. Deze is voldoende en nuttig. De eindbeoordeling van de praktijkonderdelen is de verantwoordelijkheid van de contactdocent. Deze baseert de beoordeling op het portfolio van de student, met daarin de 'rijke bewijzen' voor de beheersing van kennis en vaardigheden, en op de observaties van zowel de stagementor als de stagecoach. Overigens constateert het panel dat hier de scheiding tussen begeleiden en beoordelen minder aandacht lijkt te krijgen, daar de contactdocent ook een begeleidende rol vervult.

Het *Toetsbeleid* stelt dat toetsen moeten voldoen aan de eisen van validiteit, betrouwbaarheid, transparantie, bruikbaarheid en authenticiteit. Jaarlijks wordt de toetspraktijk op deze kwaliteitseisen geëvalueerd. Deze evaluatie mondt uit in aanpassings- en verbetervoorstellen die worden voorgelegd aan de Onderwijscommissie. Dit geldt eveneens in het geval van nieuw ontworpen toetsen, die worden geëvalueerd door studenten, (kern)docenten, jaarteam en de Toetscommissie. De uiteindelijke implementatie is afhankelijk van het fiat van de Onderwijscommissie. De kwaliteitscontroles vinden plaats onder verantwoordelijkheid van de Examencommissie. De controles worden sinds 2012 uitgevoerd aan de hand van een *Checklist Screening*, die door de Examen-, Toets- en Onderwijscommissies in samenwerking met een extern deskundige is ontworpen. Een voorbeeld van een aanpassing naar aanleiding van de kwaliteitscontroles is de veranderde beoordelingsmethodiek voor de beoordeling van het afsluitende studieonderdeel Startbekwaam Assessment.

Het panel heeft geconstateerd dat de toetsing voldoende aansluit bij de leerdoelen van de afzonderlijke studieonderdelen en dat de beoogde eindkwalificaties voldoende worden afgetoetst. Het panel is echter van mening dat het systeem van toetsing nog in ontwikkeling is. Zo heeft het panel geconstateerd dat bij de beoordeling niet altijd gebruik wordt gemaakt van de geïntegreerde set eindkwalificaties. In het vierde jaar wordt bijvoorbeeld het afstudeeronderdeel LIO-stage voornamelijk beoordeeld aan de hand van de SBL-competenties, terwijl in het afstudeerwerk Praktijk Onderzoek Schoolontwikkeling (POS) met name de Dublin Descriptoren blijken te worden getoetst. Dit komt de inzichtelijkheid van hoe beoogde eindkwalificaties in het curriculum worden afgetoetst niet ten goede.

Daarnaast was het voor het panel op basis van het beoordelingsformulier POS ook niet goed zichtbaar hoe de Dublin Descriptoren verwerkt waren in de beoordelingscriteria. Dit bleek overigens ook een kritiekpunt van de Toetscommissie, die recentelijk heeft geadviseerd de Dublin Descriptoren duidelijker te expliciteren in de beoordelingscriteria voor POS.

De opleiding heeft tijdens het bezoek het panel met behulp van aanvullende informatie kunnen informeren over hoe de Dublin Descriptoren in de beoordelingscriteria van POS zijn verwerkt. Op basis van deze informatie is het panel tot het oordeel gekomen dat deze toch wel voldoende getoetst worden. Het panel sluit zich echter aan bij het advies van de Toetscommissie om de Dublin Descriptoren meer expliciet te maken in de beoordeling van het POS.

Een ander kwestie waar het panel bij het beoordelingsformulier voor de LIO-stage op stuitte was dat het niet duidelijk was hoe men op basis van het beoordelingsformulier tot een eindbeoordeling komt. De beoordelingsonderdelen kunnen namelijk alleen met een 'goed', 'voldoende' en 'onvoldoende' worden gewaardeerd, maar het was het panel niet duidelijk welke prestatie nu een 'goed', 'voldoende' of 'onvoldoende' waard is. Tijdens het bezoek heeft de opleiding echter aangegeven en voldoende aannemelijk gemaakt dat er voor deze waarderingen richtlijnen zijn geformuleerd waarvan beoordelaars gebruik maken om tot deze waarderingen te komen. Het eindcijfer wordt vastgesteld aan de hand van 'omrekenregels'. Het panel heeft geconstateerd dat in het beoordelingsformulier voor POS eveneens wordt gewerkt met de waarderingen 'goed', 'voldoende' en 'onvoldoende'. Hierbij zijn de richtlijnen voor de toekenning van deze waarderingen op het beoordelingsformulier aangegeven. Het was het panel echter niet duidelijk hoe tot een eindcijfer wordt gekomen, aangezien er hier geen gebruik gemaakt wordt van 'omrekenregels'. Uit het gesprek met de Examencommissie heeft het panel opgemaakt dat om tot een voldoende eindcijfer te komen een aantal aangewezen onderdelen in ieder geval voldoende moet zijn. Deze 'minimal pass' wordt overigens binnenkort afgeschaft, nu er een volwaardige onderzoeksleerlijn in het programma is opgenomen. Het uiteindelijke eindcijfer wordt vervolgens vastgesteld in onderling overleg tussen de eerste en tweede beoordelaar, nadat zij eerst afzonderlijk van elkaar het beoordelingsformulier hebben ingevuld. Het panel is positief over het afschaffen van de 'minimal pass', maar is wat terughoudend over de beoordelingssystematiek. Bij deze methode wordt namelijk niet geborgd dat dezelfde prestatie ook altijd dezelfde beoordeling oplevert (betrouwbaarheid van de beoordeling), waarbij het panel zich realiseert dat geen enkele beoordelingswijze objectief 100% betrouwbaar is. Het feit dat de opleiding werkt met een veelheid aan verschillende toets- en beoordelingsmethodes (in het Startbekwaam Assessment bijvoorbeeld met 'rubrics') geeft het panel echter wel het vertrouwen dat het pakket in gezamenlijkheid voldoende betrouwbaar is.

Het panel heeft tot zijn tevredenheid vernomen dat in de collegejaren 2012/2013 en 2013/2014 is gewerkt aan verbeteringen ten aanzien van de toetsing. Zo zijn alle docenten bijgeschoold op het gebied van toetsing (zie focuspunten), is het toetsbeleid geconcretiseerd in de vorm van toetsprocessen en is de PDCA-cyclus in alle fasen van de toetscyclus ingezet. Het panel heeft uit de gesprekken met de Examencommissie en de Toetscommissie tijdens het bezoek opgemaakt dat men bij het nieuwe curriculum uitgaat van een vast stramien van toetsontwikkeling. Allereerst worden de leerdoelen geformuleerd, dan worden de toetsen ontwikkeld en dan pas het programma. Het panel is tevreden over deze aanpak, omdat hiermee een duidelijke koppeling tussen leerdoelen en toetsing wordt gewaarborgd. De opleiding gaat nog verder in haar aanpassingen.

Zo wordt in 2014/2015 bijvoorbeeld een extern lid met toetsdeskundigheid in de Examencommissie opgenomen en zal de Toetscommissie ten aanzien van de deeltijdvarianten begeleiding verschaffen aan de uitvoerende docenten op het punt van het screenen en bijstellen van toetsen.

De studenttevredenheid op het punt van toetsen en beoordelen in het kader van de NSE kan als ruim voldoende worden aangemerkt.

3.2 *Realisatie van de beoogde eindkwalificaties*

Het behaalde eindniveau van studenten wordt zowel voor de voltijd- deeltijd als verkorte deeltijdvariant aangetoond in de volgende onderdelen, waarin gezamenlijk alle beoogde eindkwalificaties worden afgetoetst.

1. Kernopgave Identiteit

De student reflecteert op zichzelf, verdiept zich in een levensbeschouwelijk onderwerp en onderzoekt wat dit voor hem of haar als leraar en voor de begeleiding van kinderen betekent.

2. Intervisie

Via intervisie werkt de student aan de ontwikkeling van zijn persoonlijke professionele beroepshouding.

3. LIO-stage

De LIO-stage behelst de afsluitende stageperiode waarin de student zelfstandig een breed pakket aan onderwijstaken uitvoert.

4. Praktijkonderzoek Schoolontwikkeling (POS)

Voor het POS formuleert de student een leervraag die aansluit op een schoolontwikkelingsvraag van de school waar de student zijn LIO-stage loopt. Vervolgens ontwerpt hij mede op basis van literatuuronderzoek een creatieve en innovatieve oplossing voor deze vraag, voert hij deze uit en meet hij het effect van deze innovatie. De opleiding beschouwt het POS als het werkelijke afstudeeronderzoek.

5. Startbekwaam Assessment

De opleiding wordt afgesloten met het summatief Startbekwaam Assessment, waarin de student aan de hand van zijn portfolio en in een gesprek met een getrainde pabo-assessor en extern domeindeskundige aantoont dat hij beschikt over de competenties op startbekwaam niveau (de beoogde eindkwalificaties).

Het panel is van mening dat de vijf afstudeeronderdelen tezamen een adequate afspiegeling vormen van het niveau dat studenten aan het eind van de opleiding hebben behaald.

Het panel heeft 19 POS afstudeerwerken bekeken. Bij de selectie van deze werken is rekening gehouden met een evenwichtige vertegenwoordiging van eindcijfers (zowel lage, gemiddelde, als hoge cijfers) en van de drie opleidingsvarianten. Bovendien heeft het panel aanvullend verslagen en portfolio's en bijbehorende beoordelingsformulieren bekeken van de overige afstudeeronderdelen. Uit de LIO-stageverslagen heeft het panel kunnen opmaken dat studenten voldoende toegerust zijn om als leraar basisonderwijs te starten in de beroepspraktijk.

Zo blijkt bijvoorbeeld dat studenten gedurende een periode van een half jaar de volledige verantwoordelijkheid kunnen dragen voor het voorbereiden, uitvoeren en evalueren van het onderwijsprogramma van een jaargroep in het basis- of speciaal onderwijs. Tegelijkertijd participeren studenten volwaardig in het betreffende schoolteam en doen ze praktijkgericht onderzoek naar het oplossen van een voor de school relevant onderwijsvraagstuk. Ook het feit dat relatief veel afgestudeerden een betrekking hebben verworven bij de school of het bestuur waar ze hun LIO-stage liepen, is voor het panel een indicatie voor het volwaardig kunnen functioneren van de studenten.

Het panel is bovendien onder de indruk van het niveau dat de studenten laten zien in de Kernopgave Identiteit. Die heeft als regel zowel betrekking op de vakinhoud en de vakdidactiek van een levens- of wereldbeschouwelijk thema, als op de ontwikkeling van de eigen beroepsidentiteit. De werkstukken laten een reflectie van hoge kwaliteit zien. Volgens het panel gaan de werkstukken ethische vraagstukken niet uit de weg en vragen zij van de student echt op zoek te gaan naar hun persoonlijkheid.

Bij de POS afstudeerwerken viel het panel echter de volgende zaken op:

- er is weinig tot geen variatie in onderzoeksmethode. De onderzoeken gaan (bijna) allen uit van eenzelfde onderzoeksmethode, namelijk het (quasi) experimentele design;
- deze kwantitatieve onderzoeksmethode is niet altijd passend bij de onderzoeksvraag, die vaak eerder om een exploratieve en kwalitatieve insteek vraagt;
- veel onderzoeken komen hierdoor in de problemen omdat er te kleine onderzoeksgroepen (*N*) zijn om tot statistische relevantie te komen;
- resultaten zijn hierdoor vaak niet betrouwbaar. De uit het literatuuronderzoek gekozen mogelijke oplossing mist hierdoor vaak een door adequaat onderzoek gestaafde basis. Zodoende kunnen er vraagtekens geplaatst worden bij de waarde van de oplossingen/aanbevelingen;
- er wordt verplicht van opmerkelijk veel literatuur gebruik gemaakt, meer dan het panel relevant acht voor de vraagstelling in een hbo-bachelor afstudeeronderzoek;
- de kern van het afstudeeronderzoek kwam daarmee vooral te liggen in het opsporen en definiëren van een onderzoekbare vraag uit de onderwijspraktijk, het op basis van literatuuronderzoek verkennen van mogelijke antwoorden daarop en het in de praktijk gecontroleerd beproeven van een daarvan.

Uit de gesprekken met de verschillende vertegenwoordigers van de opleiding heeft het panel opgemaakt dat de opzet van het POS sterk gebaseerd is op de Creatieve Actie Methodologie (CAM) die is ontwikkeld door de vorige lector. Het verbaast het panel dat de opleiding deze methode zo leidend heeft laten zijn bij de uitvoering van het POS. Er zijn immers, zonder afbreuk te willen doen aan de waarde van de CAM-methode, vele andere onderzoeksmethoden die eveneens waardevol zijn en gebruikt hadden kunnen worden. Los daarvan had, als men dan met deze onderzoeksmethode wilde werken, bovendien beter gestuurd kunnen worden op de keuze van de onderzoeksvraag, zodat deze zou passen bij de methode.

Het panel vraagt zich af in hoeverre de opleiding in voldoende mate een eigen visie heeft op en kennis heeft van praktijkgericht onderzoek en zou het management willen meegeven ervoor te waken zich bij keuzes en beslissingen te veel te laten leiden door externen, c.q. voorbijgangers.

Het panel heeft de opleiding tijdens het bezoek gevraagd wat zij met het POS precies beoogt. De opleiding gaf aan dat het belangrijkste doel van het POS is om studenten een onderzoekende, kritische houding aan te leren. Daarom hecht de opleiding binnen het POS vooral veel waarde aan de formulering van de onderzoeksvraag, het omschrijven van mogelijke antwoorden hierop op basis van een literatuurstudie en het plan van aanpak voor de beproeving hiervan. De focus ligt minder op de voorgestelde 'experimentele' onderzoeksmethodiek, het conform uitvoeren van zo'n onderzoek en de toegevoegde waarde voor de onderwijspraktijk. Hoewel het panel deze focus voor een praktijkgerichte opleiding inhoudelijk discutabel vindt, verklaarde dit voor het panel wel de manier waarop bij het POS over het onderzoek verslag is gedaan, evenals de bijbehorende beoordelingen. Vanuit de benoemde focus van de opleiding met betrekking tot het POS, heeft het panel nogmaals kritisch naar de POS afstudeerwerken gekeken. Het panel is tot de slotsom gekomen dat deze, met oog op de gekozen focus, van voldoende niveau zijn. Zij tonen, met name in het vooronderzoek en de afsluitende reflectie, aan dat studenten een voldoende onderzoekende houding hebben, kritisch naar verschillende standpunten kunnen kijken, voldoende in staat zijn hierop te reflecteren en een eigen gefundeerde mening kunnen vormen.

Ondanks de onvolkomenheden waarop het panel bij het POS is gestuit, stelt het panel vast dat de beoogde eindkwalificaties van de opleiding in voldoende mate worden gerealiseerd binnen het gehele pakket van de vijf vierdejaars afstudeeronderdelen gezamenlijk. Het panel beoordeelt het behaalde eindniveau dan ook als voldoende.

Niettemin adviseert het panel de opleiding nadrukkelijk om bij het POS een andere aanpak te hanteren. Het panel is positief over de ambitie van de opleiding om aan de hand van het POS het kritisch denken en het zoeken naar creatieve oplossingen bij studenten te stimuleren. Echter, om tot praktisch bruikbare, inhoudelijke oplossingen te komen die zijn gebaseerd op betrouwbare onderzoeksresultaten, adviseert het panel in plaats van een 'evidence-based benadering' een 'evidence-informed' of een 'practice-based evidence' benadering te hanteren. In tegenstelling tot de 'evidence-based' benadering, waarbij de kennisproductie gericht is op theorievorming, is de 'evidence informed' of 'practice-based evidence' benadering gericht op kennisbenutting, zoals bijvoorbeeld praktijkverbetering en beroepsontwikkeling, hetgeen volgens het panel veel beter past bij praktijkgericht onderzoek binnen een beroepsopleiding. Hierbij gaat onderzoeken gepaard met methodisch ontwerpen op basis van de in de voor het beroep beschikbare 'body of knowledge'. Daarbij zou dan niet voornamelijk met één bepaalde wetenschappelijke methode moeten worden gewerkt, zoals nu het geval lijkt te zijn, maar met verschillende, al naar gelang wat passend is bij de onderzoeksvraag.

De opleiding heeft een nieuwe lector aangetrokken die in november 2014 zal starten. Het management heeft het panel verzekerd dat de nieuwe lector niet aan één onderzoeksmethodiek hangt, maar een breder palet aan onderzoeksmethoden hanteert. Het panel heeft het vertrouwen dat de gebruikte onderzoeksmethoden in de toekomst meer pluriform en passend zullen worden.

Alumni gaven in het gesprek met het panel aan dat zij tevreden zijn over de voorbereiding op de beroepspraktijk. Zij hebben het gevoel goed geëquipeerd te zijn om het beroep van leraar basisonderwijs te kunnen uitoefenen. De HBO-monitor scores uit 2013 bevestigen dit. De alumni benoemen met name de onderzoekende en kritische houding die zij tijdens de opleiding hebben aangeleerd als een bijzonder positief en nuttig aspect van de opleiding. Ook vertegenwoordigers van het werkveld tonen zich positief over de kwaliteit van de startende leraren.

Overwegingen en conclusie

Het panel is van oordeel dat het systeem van toetsing nog in ontwikkeling is. Ondanks het feit dat de opleiding stelt dat de SBL-competenties en de Dublin Descriptoren zijn geïntegreerd in de indicatoren, hanteert de opleiding met name bij de vierdejaars studieonderdelen deze kwalificaties op een niet-geïntegreerde wijze. Daardoor is het niet gemakkelijk te overzien waar welke eindkwalificaties worden afgetoetst. Het panel acht het wenselijk de beoogde eindkwalificaties geïntegreerd en op een consistente wijze te hanteren. In het verlengde hiervan is het panel van oordeel dat de beoogde eindkwalificaties wat duidelijker in beoordelingsformulieren moeten worden geëxpliciteerd. Dit geldt in het bijzonder voor het beoordelingsformulier POS. Niettemin is het panel ervan overtuigd dat de toetsing voldoende aansluit bij de leerdoelen van de afzonderlijke studieonderdelen, dat de beoordeling en feedback van voldoende kwaliteit is en dat alle beoogde eindkwalificaties worden afgetoetst. Het panel concludeert dan ook dat het systeem van toetsing adequaat is.

Het panel heeft bij de afstudeeronderzoeken POS geconstateerd dat de onderzoeken een aantal tekortkomingen vertonen, maar dat de voor de opleiding cruciale onderdelen van het POS wel van voldoende niveau zijn. Het panel heeft voorts vastgesteld dat alle beoogde eindkwalificaties in het gezamenlijke pakket van afstudeeronderdelen worden waargemaakt. Bovendien geven alumni en vertegenwoordigers van het werkveld aan tevreden te zijn over het startniveau. Het panel concludeert dan ook dat het behaalde eindniveau voldoende is.

Het panel raadt de opleiding met klem aan om bij het POS de 'evidence informed' en 'practice-based evidence' benadering te hanteren en daarbij gebruik te maken van bij de onderzoeksvraag passende onderzoeksmethoden, waarbij niet slechts één methode leidend is. Het panel waardeert het dat de opleiding met het POS tot doel heeft studenten een onderzoekende en kritische houding aan te leren, maar vindt dat dit niet los kan staan van het op onderzoeksmatige wijze genereren van praktisch bruikbare oplossingen.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen voor Standaard 3 tot het oordeel **voldoende**.

3 Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Voltijd	Deeltijd	Verkorte deeltijd
1 Beoogde eindkwalificaties	Voldoende	Voldoende	Voldoende
2 Onderwijsleeromgeving	Voldoende	Voldoende	Voldoende
3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	Voldoende	Voldoende	Voldoende

Overwegingen en conclusie

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat alle standaarden met een voldoende zijn beoordeeld. In lijn met de NVAO-beslisregels beoordeelt het visitatiepanel de kwaliteit van de bestaande HBO-bacheloropleiding tot Leraar Basisonderwijs van Avans Hogeschool als **voldoende**.

4 Aanbevelingen

Het panel heeft tijdens de visitatie gesproken met zeer betrokken personeelsleden die goed weten wat zij doen en zich hier sterk voor inzetten. Hetzelfde geldt voor het werkveld dat een sterke binding heeft met de opleiding. Dit maakt dat studenten zich over het algemeen gehoord en ondersteund voelen en de sfeer op de Pabo als zeer aangenaam benoemen. Als aanbeveling wil het panel de opleiding meegeven blijvend gebruik te maken van deze expertise en betrokkenheid binnen de organisatie en het verbonden werkveld. Het panel ziet daar de kracht (van een verdere ontwikkeling) van deze Pabo.

Meer gedetailleerd ziet het panel verbetermogelijkheden op de onderstaande punten:

1. het panel adviseert de opleiding om één sturend opleidingsconcept te ontwikkelen met een eenduidige visie op de SBL-competenties, Dublin Descriptoren en de integratie van beide. Dit concept zou duidelijk geconcretiseerd moeten zijn en op een consistente manier moeten worden gehanteerd;
2. het panel adviseert de opleiding om de beoogde eindkwalificaties vervolgens ook op een geïntegreerde wijze te hanteren;
3. naar de mening van het panel zouden de beoogde eindkwalificaties duidelijker in beoordelingsformulieren moeten worden geëxpliciteerd. Dit geldt in het bijzonder voor het beoordelingsformulier POS;
4. het panel raadt de opleiding met klem aan om bij het POS de 'evidence informed' en 'practice-based evidence' benadering te hanteren en daarbij gebruik te maken van bij de onderzoeksvraag passende onderzoeksmethoden, waarbij niet slechts één methode leidend is;
5. volgens het panel zou de methodische praktijkbegeleiding wat steviger mogen worden neergezet. Daarbij adviseert het panel de opleiding er goed op te blijven letten dat de MPB op alle scholen op dezelfde wijze plaatsvindt;
6. het panel raadt de opleiding aan om te bewaken dat op de stagescholen (niet-keurmerkopleidingsscholen) dezelfde kwaliteit en intensiteit aan begeleiding wordt geboden als op de keurmerkopleidingsscholen;
7. als de opleiding toewerkt naar een werkplekcurriculum, zou de verdeling van zowel theorie als praktijk tussen instituut en school voldoende aandacht moeten krijgen. Bovendien zou ook dan weer goed gelet moeten worden op mogelijke verschillen in de kwaliteit van het werkplekleren tussen keurmerkopleidingsscholen en stagescholen (niet-keurmerkopleidingsscholen).

5 Bijlagen

Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding

Indicatoren Start bekwaam	
1.	
1.1	De leraar onderschrijft zijn interpersoonlijke verantwoordelijkheid.
1.2	De leraar zet bewust zijn eigen houding en gedrag in en is zich bewust van de invloed daarvan op kinderen.
1.3	De leraar is op de hoogte van communicatie en omgangsvormen in de leefwereld van kinderen en zet die in.
1.4	De leraar is op praktisch en theoretisch niveau op de hoogte van communicatietheorieën, groepsdynamica en interculturele communicatie en hij kent de implicaties daarvan voor zijn eigen doen en laten.
1.5	De leraar kan eigen verwachtingen passend afstemmen op die van de groep / het kind.
1.6	De leraar is vaardig in het oplossen van problemen ten aanzien van het leef- en werkklimaat en toont dit door adequate interventies uit te voeren.
2.	
2.1	De leraar is vertrouwd met en kent de leefwereld van basisschoolkinderen, hun basisbehoeften (autonomie, relatie en competentie), hun verwachtingen daarvan en hij weet hoe hij daarmee adaptief mee om kan gaan.
2.2	De leraar heeft een visie op leer- en ontwikkelingsprocessen van kinderen (op zowel groepsniveau als individueel) en neemt deze als uitgangspunt van zijn handelen.
2.3	De leraar is zowel praktisch als theoretisch bekend met het verloop van de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van basisschoolkinderen, met de problemen die zich daarbij kunnen voordoen en hij weet hoe hij daarmee kan omgaan.

2.4	De leraar kan de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van kinderen ondersteunen/bevorderen op zowel groeps- als individueel niveau en is in staat: <ul style="list-style-type: none"> • Methodisch en reflectief te handelen. • Sociaal communicatieve kennis en kunde aan de dag te leggen. • Zich te verantwoorden op basis van pedagogische concepten. • Zich te verantwoorden op basis van resultaten uit wetenschappelijk onderzoek. • Maatschappelijke en ethische afwegingen te maken.
2.5	De leraar heeft visie op ontwikkeling en opvoeding van het jonge en oudere kind en ontwerpt op basis hiervan zijn onderwijs.
2.6	De leraar heeft actuele kennis van processen van identiteitsvorming, zingeving en waardenontwikkeling bij het jonge en oudere kind en van de culturele bepaaldheid daarvan en hij weet welke consequenties hij hieraan moet verbinden voor zijn handelen.
2.7	De leraar heeft actuele kennis over groepsdynamische processen en de factoren die van invloed zijn op een veilige leeromgeving en een respectvolle manier van omgaan met elkaar.
3.	
3.1	De student is op de hoogte van de mate waarin de kinderen in de groep de leerinhoud van de kerndoelen beheersen en van de manier waarop ze hun werk aanpakken.
3.2	De student kan op basis van die kennis (nieuwe) spelen/of leeractiviteiten ontwerpen (educatief ontwerpen) die voor de kinderen uitvoerbaar zijn en die hen uitdagen tot zelfwerkzaamheid en samenwerken en hij voert deze op een adequate manier uit samen met de kinderen.
3.3	De student kan daarbij op een verantwoorde wijze een diversiteit aan leerbronnen, waaronder ICT en multimedia, inzetten zodat een rijke leeromgeving ontstaat.
3.4	De student kan die activiteiten en de effecten ervan evalueren en kan ze zonedig bijstellen, voor de hele groep maar ook voor individuele kinderen.
3.5	De student kan in uiteenlopende en in onvoorspelbare situaties adequaat, zowel onderwijskundig, didactisch, als methodisch handelen.
3.6	De student kan leerproblemen en –belemmeringen signaleren, analyseren, en diagnosticeren en stelt een passend plan van aanpak op dat hij op een adequate wijze uitvoert.

3.7	<p>De student kan zijn handelen verantwoorden vanuit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Criteria vanuit de algemene didactiek en leerlijnen. ... • Criteria vanuit de vakdidactiek. • Zijn pedagogische visie/concept.
3.8	<p>De student beheerst de actuele leerinhouden van de vak- en vormingsgebieden op een zodanig niveau dat hij flexibel met de leerstof om kan gaan en deze aan kan laten sluiten bij de behoefte van de leerlingen waarbij hij rekening houdt met het belang van die leerinhouden voor het dagelijks leven van de basisschoolkinderen.</p>
3.9	<p>De student is in staat zijn geletterdheid en gecijferdheid op een professionele wijze in te zetten d.w.z. hij is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • In staat zijn eigen geletterdheid en gecijferdheid adequaat te beoordelen. • Bereid en in staat de professionele geletterden gecijferdheid op niveau te houden.
3.10	<p>De student past zijn kennis van de opbouw van de leerinhouden in leerlijnen binnen de basisschool op een adequate wijze toe waarbij hij de samenhang daartussen niet uit het oog verliest.</p>
3.11	<p>De student kan op een systematische wijze de praktijk onderzoeken en op basis van onderzoek nieuwe leerarrangementen ontwerpen.</p>
3.12	<p>De student heeft kennis van factoren die een krachtige leeromgeving ondersteunen en kan daarvoor de geëigende middelen op een verantwoorde wijze inzetten.</p>
3.13	<p>De student is bekend met verschillende actuele leer- en onderwijstheorieën en onderwijsarrangementen voor het jonge en oudere kind en hij weet hoe hij die in praktijk kan brengen.</p>
3.14	<p>Hij heeft een praktische en theoretische kennis van veel voorkomende leerstoornissen en onderwijsbelemmeringen en kan hier op een probleemgerichte manier aan werken.</p>
4.	
4.1	<p>De leraar kan zijn organisatie afstemmen op de ontwikkelingsbehoeftes van de leerlingen en kan dat gedurende langere, aaneengesloten tijd (LIO-stage) ook organiseren.</p>
4.2	<p>De leraar organiseert het onderwijs plan-matig, bewust, doelgericht en methodisch.</p>
4.3	<p>De leraar kan flexibele werkvormen hanteren. Hij zet deze in op basis van gesignaleerde behoeften.</p>
4.4	<p>De leraar weet een diversiteit aan leerbronnen te benutten. Hij zet deze op een inspirerende wijze in mede door gebruik te maken van de mogelijkheden van de ruimte en creëert hierdoor een rijke leeromgeving.</p>

4.5	De leraar kan flexibel en adequaat zorgen voor en uitvoeren van een aangepast onderwijsaanbod.
4.6	De leraar kan adequaat samenwerken met diverse actoren in de onderwijsorganisatie (kinderen, ouders, collega's, onderwijs-assistent, remedial teacher). De leraar is sociaalcommunicatief vaardig en kan dit op een professionele en planmatige wijze inzetten naar de mensen met wie hij samenwerkt.
4.7	De leraar kan vanuit een ontwikkelingsgerichte benadering observaties noteren en interpreteren, toetsen planmatig inzetten en toetsresultaten systematisch registreren. Dit op een inzichtelijke wijze voor zijn klas. Hij kan hieruit conclusies trekken en dit omzetten...
4.7	...in effectief handelen in de klas. De leraar registreert op een overzichtelijke en inzichtelijke wijze de ontwikkeling van zijn leerling(en), zodat deze zowel op klassenniveau als op schoolniveau de doorgaande ontwikkeling in beeld brengt.
4.8	De leraar heeft kennis van organisatorische condities die nodig zijn om een leeromgeving te realiseren waarin betekenisvol en integratief wordt geleerd voor zowel de kinderen, zijn collega's en zichzelf.
4.9	De leraar kan flexibel inspelen op veranderingen in de onderwijsorganisatie.
4.10	De leraar kan organisatorische afspraken hanteren voor het gebruik van leermiddelen en ontwikkelingsmaterialen die aansluiten bij de ontwikkelingsdoelen.
4.11	De leraar kan zijn handelen ten aanzien van het organisatorisch handelen verantwoorden op basis van: <ul style="list-style-type: none"> • Persoonlijke afwegingen. • Theoretische overwegingen. • Didactische criteria. • Resultaten van wetenschappelijk onderzoek. • Ethische afwegingen. • Sociaal maatschappelijke overwegingen.
5.	
5.1	De leraar is op praktisch en theoretisch niveau op de hoogte van met methodieken voor samenwerking en intervisie waaronder teamgericht werken en hij kan deze methodieken toepassen.
5.2	De leraar heeft actuele kennis van visie- en beleidsontwikkelingen binnen basisscholen en hoe dit wordt vertaald in schoolconcepten.
5.3	De leraar handelt conform geldende afspraken op basis van de zorgstructuur binnen de school. Hij kan dit handelen ook verantwoorden.

5.4	De leraar toont aan dat hij rekening kan houden met zijn collega's en de belangen van zijn school. Hij kan dit verantwoorden op basis van zijn kennis over schoolorganisatie, schoolontwikkeling en groepsdynamica.
5.5	De leraar is in staat adequaat samen te werken met collega's en kan daarin verschillende rollen vervullen waaronder een leiding-gevende rol.
5.6	De leraar basisonderwijs heeft kennis van kwaliteitszorgsystemen binnen het basis-onderwijs en kan zijn dagelijks onderwijswerk verantwoorden vanuit dit perspectief.
5.7	De leraar toont aan projectmatig te kunnen werken en leiding te kunnen geven aan projecten in een multidisciplinaire omgeving.
6.	
6.1	De leraar basisonderwijs is in staat adequaat en onbevooroordeeld om te gaan (open en op een constructieve wijze) met ouders en verzorgers met verschillende culturele achtergronden. Hij toont daarin een respectvolle houding.
6.2	De leraar spreekt, in samenwerking met zijn team, mensen en instellingen buiten de school aan die bij de leerlingen betrokken zijn en is zelf ook voor die mensen en instellingen aanspreekbaar.
6.3	De leraar/de student stemt zijn werk adequaat af op dat van andere partijen.
6.4	De leraar moet zijn opvattingen en werkwijzen op het gebied van samenwerken met ouders en instellingen kunnen verantwoorden vanuit: <ul style="list-style-type: none"> • Persoonlijke afwegingen. • Theoretische overwegingen. • Pedagogische concepten. • Resultaten van wetenschappelijk onderzoek. • Ethische afwegingen. • Sociaal maatschappelijke afwegingen. Hij gaat in zijn omgang vertrouwelijk om met informatie over leerlingen en basisschool.
6.5	De leraar toont zich bewust van zijn pedagogische taak en kan zijn dagelijks onderwijswerk verantwoorden vanuit zijn pedagogische taak.
6.6	De leraar basisonderwijs is in staat de kwaliteit van onderwijs te evalueren en op basis daarvan tot persoonlijke verbeteracties te komen.
7.	
7.1	De leraar kan op een professionele manier zijn eigen onderwijspraktijk verwoorden, zowel tegenover collega's als tegenover andere betrokkenen (ouders, externe begeleiders, studenten).

7.2	De leraar kan zich daarbij baseren op zijn visie in relatie tot : <ul style="list-style-type: none"> • Het kind en de geëmancipeerde mens. • Leer- en ontwikkelingsprocessen. • De omgeving waarin het leren ingebed is. • Het interactieve karakter van het meesterschap.
7.3	Kan leren van zijn eigen praktijk door het tonen van een lerende houding en leervaardigheden die nodig zijn om een vervolgstudie met een hoog niveau van autonomie aan te gaan.
7.4	Kan vragen en problemen die voortkomen uit de praktijk op het spoor komen, formuleren, analyseren en daarvan distantie nemen en op grond hiervan op een persoonlijke en creatieve manier komen tot handelingsalternatieven.
7.5	Slaagt er in zijn praktijkervaringen op passende wijze te koppelen aan relevante theorievorming.
7.6	Kan praktijkervaringen verbinden aan zijn persoonlijke mogelijkheden en (voorlopige) onmogelijkheden in het licht van zijn bekwaamheden, overtuigingen, (persoonlijke) identiteit en motieven.
7.7	Beschikt over verbale en non-verbale instrumenten om gereflecteerde praktijkervaringen ten bate van het eigen onderwijs in te zetten.
7.8	Betrekt in het bepalen van standpunten pedagogische, morele en maatschappelijke overwegingen en is in staat om op basis hiervan te innoveren.
7.9	Heeft vermogens ontwikkeld die hem in staat stellen tot voortdurend professionaliseren van de eigen beroepsuitoefening en tot functioneren in uiteenlopende beroepssituaties.
7.10	Beschikt over transfervaardigheden die hem in staat stellen in niet voorspelbare situaties te handelen.
7.11	De leraar toont zich bewust van zijn waardeoriëntaties die zijn handelen sturen en de tradities die daarin een rol spelen.
7.12	Is zich bewust van zijn rol als overdrager van het cultuurerfgoed (tradities en fundamenten van onze samenleving).

Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma

Pabo 1

Onderwijseenheden	Studiepunten
Kernopgave oriëntatie op het beroep (OBE)	9
Kernopgave pedagogisch klimaat (PED): Casustoets	9
Kijken naar kinderen (KNK) (2)	2
Kernopgave educatief ontwerpen en taalontwikkeling (NED): Individueel leerverslag Individuele mondelinge verantwoording	9
Kernopgave (RWD) Rekenen/wiskunde Hele getallen Mondeling/presentatie en kennistoets	9
Praktijkbeoordeling en Methodische praktijkbegeleiding (STA en MPB) (11)	11
Studieloopbaanbegeleiding (SLB)	1
Duurzame ontwikkeling	1
Elementaire gecijferdheid propedeuse (1)	1
Elementaire geletterdheid propedeuse (1)	1
Training drama (DRA) (0,5) Training muziek (MUZ) (0,5) Training bewegingsonderwijs (BEO) (0,5) Training beeldende vorming (BEV) (0,5)	2
Mens en Wereld: Geschiedenis, aardrijkskunde en natuuronderwijs	1
Cito taaltoets (1)	1
Cito Wiscat rekentoets (1)	1
Wetenschap & techniek (WT1) (2)	2
Totaal	60

Pabo 2

Onderwijseenheden	Studiepunten
Kernopgave: Oriëntatie op jezelf, de wereld en levensbeschouwing Kernopgavetoets: Beroepsproduct lessencycli	6
Kernopgave: Omgaan met verschillen Kernopgavetoets: Kennistoets en artikel	5
Kernopgave: Bewegen en gezondheid Kernopgavetoets: Proeve van bekwaamheid	4
Kernopgave: Kunstzinnige oriëntatie Kernopgavetoets: Presentatie eigen vaardigheid en bronnenboek Kunstportfolio	8
Kernopgave: Reken-wiskunde en didactiek Kernopgavetoets: kennistoets en mondeling/presentatie	7
Kernopgave: Taal Kernopgavetoets: kennistoets en onderzoeksverslag	8
Kijken naar kinderen	2

Duurzame ontwikkeling	1
Studieloopbaanbegeleiding	1
Taakbekwaam assessment (performance assessment)	10
Stage en Methodische Praktijkbegeleiding	8
Totaal	60

Pabo 3

Onderwijseenheden	Studiepunten
Verplicht:	
Kernopgave passend onderwijs	12
Kernopgave godsdienst/levensbeschouwing	2
Intervisie	1
Stage	5
Maatschappelijke betrokkenheid en duurzaamheid	2
Portfolio assessment	4
Kennisbasis Nederlandse taal	1
Kennisbasis rekenen/wiskunde	1
Keuze (student kiest één kernopgave)	
Kernopgave tijd	2
Kernopgave ruimte	2
Kernopgave natuur en techniek	2
Individuele profilering bestaat uit keuze van één van de volgende onderdelen*:	30
Minor talentontwikkeling	
Minor bewegingsonderwijs	
Minor cultuureducatie	
Minor buitenland stage	
Minor overig	
Minor Topclass-gedragsspecialist**	

* Minorkeuzes binnen Avans kunnen door capaciteitsaspecten niet altijd worden gehonoreerd. Het minoraanbod is wegens wijzigingen in het curriculum jaarlijks aan wijzigingen onderhevig.

** Alleen voor studenten die tot het traject topclass-gedragsspecialisten zijn toegelaten

Pabo 4

Onderwijseenheden	Studiepunten
Liobekwaam gesprek	5
• Kernopgave praktijkonderzoek schoolontwikkeling (POS)	14
• Kernopgave identiteit en schoolconcept (ID)	10
• Intervisie	2
• Stage	25
Startbekwaam assessment	4
Totaal	60

Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris

Nadere informatie over de achtergronden van de leden van het beoordelingspanel en secretaris:

De heer drs. J.J.M. Kok MCM, voorzitter

De heer Kok is ingezet vanwege zijn voorzitterscapaciteiten bij meerdere opleidingsvisitaties in het hbo, alsmede vanwege zijn onderwijsdeskundigheid, zijn domeindeskundigheid en zijn auditdeskundigheid. De heer Kok is onderwijskundige; momenteel is hij werkzaam als zelfstandig adviseur voor lerarenopleidingen en neemt hij deel aan advies- en stuurgroepen op het terrein van wetenschap en techniek en onderwijs- en beleidsevaluatief onderzoek. Zijn auditdeskundigheid heeft de heer Kok onder meer verkregen door zijn deelname als voorzitter aan de 3e visitatiecommissie pabo's en aan de landelijke auditcommissie techniek in het primair onderwijs; alsmede als lid van visitatiepanelen voor de lectoraten onderwijs van de HAN en van Inholland en via de NVAO aan audits van Professionals Development Schools. Hij was lid van de stuurgroep Kunst- en Cultuureducatie van Cultuurnetwerk Nederland voor de pabo's en voorzitter van de ontwikkelgroep Kennisbasis Generiek. Ook was hij lid van de Commissie Meijerink die adviseerde over de kennisbases voor de pabo's. Voor deze visitatie heeft de heer Kok onze handleiding voor panelleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

2000 – 2002	Master Change Management
1984 – 1986	SIOO Beroepsopleiding Organisatieadviseur
1969 – 1974	Onderwijskunde - Katholieke Universiteit Nijmegen
1964 – 1969	Scheikunde en Natuurkunde - Katholieke Universiteit Nijmegen
1958 – 1964	HBS-b

Werkervaring:

2006 – heden	Zelfstandig adviseur
2002 – 2006	Lector en projectleider Q*Primair (kwaliteitszorg) - Fontys Hogescholen
1996 – 2002	Voorzitter Procesmanagement - Primair Onderwijs OCW
1985 – 1996	Directeur - KPC Groep
1974 – 1985	Adviseur - KPC Groep
1968 – 1974	Leraar Schei- en Natuurkunde - Beek-Ubbergen, Vught, Nijmegen

Overig:

- Lid - Commissie Meijerink -Kennisbasis Pabo
- Lid Bestuur - Hogeschool iPabo
- Lid Raad van Toezicht - Conexus
- Lid Raad van Advies - Maurick College

Mevrouw drs. B.T.M. van Waesberghe

Mevrouw Van Waesberghe is ingezet vanwege haar deskundigheid op het gebied van onderwijs en vanwege haar inzicht in de internationale ontwikkelingen in dit werkveld. Mevrouw Van Waesberghe was tot haar pensionering in juni 2013 voorzitter van de directie van het Instituut Pabo van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. Zij is voorzitter van de European Primary Teacher Education (EPTE).

De EPTE is een project waarbij een algemeen curriculum is gemaakt met zes partnerlanden: Zweden, Slovenië, Slowakije, Portugal, Oostenrijk en Polen, dat moet zorgen voor een verhoogde mobiliteit van studenten binnen de European Area of Higher Education. Daarnaast is mevrouw Van Waesberghe lid van de Raad van Toezicht van de Stichting Voorschools en Primair Onderwijs De Linge. Voor deze visitatie heeft mevrouw Van Waesberghe onze handleiding voor panelleden ontvangen en is zij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

1971 – heden Diverse managementcursussen (Sioo, Walbos, Winner, intern HAN)
1970 – 1971 Hoofdakte
1968 – 1976 Doctoraal Orthopedagogiek
1964 – 1968 Kweekschool

Werkervaring:

2005 – 2013 Voorzitter Directie Instituut Pabo HAN (Pabo Arnhem - Pabo Groenewoud Nijmegen)
2000 – 2005 Directeur Pabo Arnhem
1994 – 2000 Seniordocent vakgroep Orthopedagogiek - RU Nijmegen
1988 – 1993 Gastdocent Post Academisch Onderwijs Geneeskunde - RU Nijmegen
1976 – 1998 Orthopedagoog revalidatiecentrum Groot Klimmendaal Arnhem (diverse functies)
1974 – 2000 Docent pedagogiek - Pabo Arnhem
1968 – 1972 Basisonderwijs - Sint-Jozefscholen Nijmegen

Overig:

Heden Voorzitter European Primary Teacher Education (EPTE)
2012 – heden Voorzitter Lokaal Belang Lingewaard
2012 – heden Lid Raad van Toezicht - Stichting Voorschools en Primair Onderwijs De Linge
2012 - 2013 Lid diverse stuurgroepen en besturen, onder andere Technoplanet Arnhem, Technovium Nijmegen, Wetenschapsknooppunt WKRU, alle voortvloeiend uit het landelijk project Wetenschap en Techniek
2010 – heden Lid Raad van Bestuur - Stichting Het Bewaarde Land
2008 – 2013 Voorzitter Stichting Duurzame Pabo's
2005 – 2009 Voorzitter Vereniging van Eigenaren van de Landelijke Voortgangstoets (25 pabo's)
2002 – 2012 Voorzitter raad van bestuur Stichting Maatschappelijke Gezondheidszorg Bemmelen
2002 – 2005 Voorzitter Pabo's die werken met Probleem Gestuurd Onderwijs
2000 – 2010 Voorzitter PvdA, afdeling Lingewaard
1999 – 2002 Voorzitter bestuur Wit-Gele Kruis Bemmelen

Mevrouw drs. J.C.M. Kiewiet-Kester

Mevrouw Kiewiet is ingezet vanwege haar deskundigheid op het gebied van basisonderwijs. Mevrouw Kiewiet is onderwijsspecialist Kwaliteit en Personeel bij 3D-L&O en functiemix-PO.nl en lid van de Raad van Toezicht bij Openbaar Onderwijs Houten. Zij heeft meerdere publicaties over praktijkgericht onderzoek, professionalisering van leerkrachten en opleiden in de school op haar naam staan. Daarnaast is mevrouw Kiewiet coördinator MLI en tutor van de masteropleiding Leren en Innoveren bij Interactum / Marnix Onderwijscentrum. Bij eerdere beoordelingsrondes voor opleidingsscholen heeft zij als referent van de NVAO meerdere opleidingsscholen bezocht en beoordeeld. Ook heeft zij diverse samenwerkingsverbanden en opleidingen ondersteund bij de accreditatie.

Voor deze visitatie heeft mevrouw Kiewiet onze handleiding voor panelleden ontvangen en is zij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

2014	Intern en extern Toezicht, postacademische module Vrije Universiteit Amsterdam
2014	Bestuur & Governance voor de Non-Profit Sector, masterclasses Tias Nimbas Business School
2010 – 2011	Assessment, Windesheim master Special Educational Needs
2000 – 2005	Opleidingskunde, Pedagogische wetenschappen - Universiteit Leiden
1995 –heden	Onderwijsgerelateerde cursussen en workshops
1994 – 1995	Wiskunde - Vrije Universiteit Amsterdam
1990 – 1994	PABO - De la Salle, Heemstede
1984 – 1990	VWO - Dom Helder Camara College - Haarlem

Werkervaring:

2007 – heden	Onderwijsspecialist Kwaliteit & Personeel - 3D-L&O Functiemix-PO.nl; waaronder:
2013 – heden	Referent accreditatie Opleidingschool - NVAO
2012 – 2013	Meesterklassen Samenwerken met Ouders – ITS-RU
2010 – heden	Functiemixspecialist voor Primair Onderwijs
2010 – 2011	Onderzoeksdocent Master Special Educational Needs - Windesheim
2009 – heden	Coördinator Beoordeling, documentatie en ELO, Interactum masteropleiding Leren & Innoveren; tevens tutor, docent en beoordelaar binnen de opleiding
2007 – heden	Begeleider Opleiden in de School, diverse opleidingen en scholen
1995 – 2006	Leerkracht basisonderwijs - Stichting Katholiek Onderwijs Hoofddorp
1994 – 1995	Invalleerkracht - Diverse basisscholen

Overig:

Lid Raad van Toezicht - Openbaar Onderwijs Houten

Publicaties 2009-heden (meer op aanvraag):

- Van werkdocument tot eindverslag; praktijkgericht onderzoek doen en beschrijven. Bussum: Coutinho. (in druk).
- Onderzoek als D-tour. Cothen: 3D - leren en organiseren (2013).
- Samenwerken met ouders, kwestie van prioriteren en profileren. In: Meesterklasbijdragen 'Surfen op de golven van partnerschap ouders, school en buurt. Ouderbetrokkenheid en bevordering leerprestaties'. Nijmegen: ITS Radboud Universiteit (2013).
- Gezin BV: ouders als samenwerkende organisatie. In: Meesterklasbijdragen ' Brug naar de toekomst' . Nijmegen: ITS Radboud Universiteit (2012).
- Iedere leerkracht een professional, deskundigheidsbevordering in het primair onderwijs. Praktijkserie Basisschoolmanagement. Alphen aan den Rijn: Kluwer (2010).
- Samenwerken met ouders, 21 verbetermogelijkheden. Cothen: 3D - leren en organiseren (2009).

Mevrouw M. van Hooijdonk BSc

Mevrouw Van Hooijdonk is ingezet als studentlid. Zij heeft de Pabo aan Hogeschool Utrecht afgerond en volgt momenteel de masteropleiding Educational Sciences aan Universiteit Utrecht. Hier was zij tot en met 2014 studentenvertegenwoordiger en lid van de onderwijsadviescommissie.

Mevrouw Van Hooijdonk is representatief voor de primaire doelgroep van de opleiding en beschikt over studentgebonden deskundigheden met betrekking tot de studielast, de onderwijsaanpak, de voorzieningen en de kwaliteitszorg bij opleidingen in het domein. Voor deze visitatie is mevrouw Van Hooijdonk aanvullend individueel geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

2012 – heden Researchmaster Educational Sciences: Learning in Interaction - Universiteit Utrecht
2011 – 2012 Premaster Onderwijskundig Ontwerp en Advisering
2007 – 2011 Pabo (cum laude) - Hogeschool Utrecht
2000 – 2006 Voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (vwo)

Werkervaring:

2013 – heden Onderzoeksassistent Onderwijskunde - Universiteit Utrecht
2012 – 2013 Onderwijsassistent Methoden en Statistiek -Universiteit Utrecht
2009 – 2013 Pedagogisch medewerker in de kinderopvang

Overig:

2013 – 2014 Student Representative Educational Sciences, lid Educational Advisory Committee van de Graduate School Sociale Wetenschappen
2010 – heden Vrijwilliger en studentenbegeleider, sinds 2013 Lid werkgroep Educatie - Stichting Maya, Nepal.
In 2010 drie maanden in Nepal onderwijs gegeven aan leerlingen en workshops verzorgd voor leerkrachten met betrekking tot sociaal-emotionele ontwikkeling.
2009 – 2010 Vicevoorzitter studentenraad Instituut Theo Thijssen, Hogeschool Utrecht
2007 – 2011 Lid studentenraad Instituut Theo Thijssen, Hogeschool Utrecht
2005 – heden Vrijwilliger, sinds 2011 bestuurslid en coördinator - kindervakantieweek Okie Dokie Dorp

Publicaties:

- Prast, E., Van Hooijdonk, M., Van de Weijer-Bergsma, E., Kroesbergen, E.H., & Van Luit, H. (2013). Rekenen met plezier. Wat vinden leerlingen van hun rekenlessen? *Jeugd in School en Wereld*, 98(2), 6-9.
- Kroesbergen, E.H., Van Hooijdonk, M., Lalleman, M., Reijnders, J., Van Viersen, S. The psychological well-being of early identified gifted children. (Re-submitted to the *Gifted Child Quarterly*).

Mevrouw drs. G.M. Klerks

Mevrouw Klerks is ingezet als NQA-auditor. Zij heeft vanuit verschillende functies en perspectieven ruime ervaring opgedaan met het (functioneren van het) hoger onderwijs. Zo was zij onder meer managementtrainee, studieadviseur/beleidsadviseur en beleidsmedewerker onderwijs. In die laatste hoedanigheid heeft zij bij de Faculteit der Psychologie en Pedagogiek van de Vrije Universiteit Amsterdam samen met de examencommissies van die faculteit een kwaliteitszorgplan ontwikkeld om de kwaliteit van de toetsing binnen de faculteit te borgen. Voordat zij bij NQA in dienst kwam, heeft mevrouw Klerks als projectleider/secretaris bij Quality Assurance Netherlands Universities (QANU) in Utrecht gewerkt. Vanuit die functie heeft zij onderwijs- en onderzoeksvisitaties bij universiteiten begeleid.

Inmiddels heeft zij ruime ervaring opgebouwd met onderwijsvisitaties (bachelor en master) en onderzoeksvisitaties in het WO en HBO, zowel in de Nederlandse als in de Engelse taal. In april 2012 heeft zij deelgenomen aan de NVAO-training en zij is sindsdien gecertificeerd secretaris.

Opleiding:

1999	Doctoraaldiploma Italiaanse taal- en letterkunde
1990 – 1998	Studie Italiaanse taal- en letterkunde, Universiteit Leiden Studie Politicologie, Universiteit Leiden
1984 – 1990	VWO (gymnasium), Chr. Lyceum dr. W.A. Visser 't Hooft, Leiden

Werkervaring:

2014 – heden	Netherlands Quality Agency (NQA) – senior auditor, adviseur
2012 – 2014	Quality Assurance Netherlands Universities (QANU) - (freelance) projectleider/secretaris
2011 – 2012	Vrije Universiteit Amsterdam - Beleidsmedewerker Onderwijs Faculteit der Psychologie en Pedagogiek
2006 – 2011	Vrije Universiteit Amsterdam – Studieadviseur/beleidsadviseur aan de faculteiten der Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde, Rechtsgelerdheid en Letteren
2004 – 2006	Leidse Onderwijsinstellingen (LOI) - Freelance projectmanager
2001 – 2002	Universiteit Leiden - Onderzoeksassistent bij het Project Vreemde Taaltoetsen van de Faculteit der Geesteswetenschappen (betrokken bij toetsontwikkeling)
2000 – 2001	Universiteit Leiden (Leiden University Centre for Linguistics) - Assistent in opleiding (aio) aan de Faculteit der Geesteswetenschappen (promotieonderzoek op gebied van moderne taalkunde)
2000	Universiteit Leiden - Managementtrainee Faculteit der Geesteswetenschappen en Bestuursbureau
1999 – 2000	Universiteit Leiden - Projectmedewerker Loopbaancentrum Letteren van de Faculteit der Geesteswetenschappen
1999 – 2000	Leiderdorpse Volksuniversiteit - Docent Italiaans
1997 – 1998	Universiteit Leiden - Student-assistent opleiding Italiaanse taal- en letterkunde

Bijlage 4: Bezoekprogramma

Dag 1

DINSDAG 14 OKTOBER						
visitatie Pabo						
9.00-10.00		ontvangst visitatiepanel en voorbereiding, HB206				
Presentatie, HB206						
10.00-10.30, HB206		Opleidingsmanagement	Achternaam	Voorvoegsel	Roepnaam	Titel
	1	directeur	Ariëns		Hanneke	MSc
	2	adjunct-directeur	Leuven	van	Arnoud	MEd
	3	eventueel nog aan te vullen				
10.30-12.00		materiaalbestudering en voorbereiding, HB206				
12.00-13.00		lunchpauze, HB206				
13.00-13.30		rondleiding en spreekuur, HB206				
13.30-14.00		materiaalbestudering en voorbereiding, HB206				
Inhoud gehele opleiding						
14.00-14.45, HA207		studenten, incl. lid Academieraad (AR)	Achternaam	Voorvoegsel	Roepnaam	
	1	voltijd student jaar 1	Siemons		Charlotte	
	2	voltijd student jaar 1	Pabst		Lotti	
	3	voltijd student jaar 2	Smits		Peggy	
	4	voltijd student jaar 2	Hermus		Fleur	
	5	voltijd student jaar 3 / TOPClass gedragsspecialist	Notenboom		Jasper	
	6	voltijd student jaar 4 / TOPClass Vernieuwend Onderwijs / voorzitter AR	Dorst	van	Anne	
	7	deeltijd student jaar 2	Donker		Wim	
	8	deeltijd student jaar 3	Nijhof		Eline	
15.00-15.45, HA207		Docent vakgebied	Achternaam	Voorvoegsel	Roepnaam	
	1	Nederlands/ TOPClass vernieuwend onderwijs / kenniskring lectoraat	Brussel	van	Suzan	drs
	2	rekenen-wiskunde / SLB V1 / instroom Pabo	Stienen		Cindy	drs
	3	onderwijskunde / SLB V1 / duurzaamheid	Lem		Mirella	
	4	onderwijskunde/ ICT/OJW/SLB V2	Heijden	van der	Hans	MO-B
	5	pedagogiek / TOPClass Gedragsspecialist / SLB V4	Liebregts		Marion	MSc
	6	godsdienst-levensbeschouwing /	Hilverda		Willie	drs

		intervisie / SLB V1				
	7	kunstzinnige orientatie / SLB D1	Kerkhof	van de	Erica	drs
	8	natuur en techniek / SLB V3	Gool	van	Mart	MO-B
Inhoud, programma & toetsing						
16.00-16.45, HA207		Alumni en afstudeerders	Achternaam	Voorvoegsel	Roepnaam	
	1	alumnus, voltijd, 2013	Breukhoven		Rik	B Ed
	2	alumna, deeltijd, 2013	Koemans		Elfri	B Ed
	3	alumnus, voltijd, 2014	Boons		Rick	B Ed
	4	alumna, voltijd, 2014	Jonkers		Kim	B Ed
	5	voltijd student jaar 4	Peeters		Dorien	
	6	voltijd student jaar 4	Lauwen		Anke	
	7	voltijd student jaar 4	Verhoeven		Niels	
	8	deeltijd student jaar 4	Oostlander		Elsemieck	
Inhoud, toetsing en afstuderen						
17.00-17.45, HA207		Beoordelaars afstudeerwerken	Achternaam	Voorvoegsel	Roepnaam	
	1	begeleider Elfri Koemans	Liebregts		Marion	drs
	2	beoordelaar Elfri Koemans	Brussel	van	Suzan	drs
	3	beoordelaar Rik Breukhoven	Jong	de	Lydia	MEd
	4	begeleider Rik Breukhoven	Heijden	van der	Hans	MO-B
	5	begeleider Rick Boons	Tilburg	van	Mirza	drs
	6	beoordelaar Rick Boons	Yanik		Muzaffer	MEd
	7	begeleider Kim Jonkers	Oosterbosch	van	Hans	eerstegraads
	8	beoordelaar Kim Jonkers	Heijden	van der	Ad	MO-B

Dag 2

WOENSDAG 15 OKTOBER						
8.30-9.00		ontvangst visitatiepanel en voorbereiding, HA207				
Inhoud & aan inhoud gerelateerde processen: aansturing						
9.00-9.30u, HA207		Opleidingsmanagement	Achternaam	Voorvoegsel	Roepnaam	Titel
	1	directeur	Ariëns		Hanneke	MSc
	2	adjunct-directeur	Leuven	van	Arnoud	MEd
Inhoud en aan inhoud gerelateerde processen: Borging						
9.45-10.30, HA207		Leden commissies	Achternaam	Voorvoegsel	Roepnaam	Titel
	1	onderwijscommissie	Oosterbosch	van	Hans	eerstegraads
	2	onderwijscommissie	Janssen		Constance	eerstegraads
	3	examencommissie	Pullens		Theo	dr
	4	toetscommissie	Tilburg	van	Mirza	drs
	5	projectgroep	Poulsen		Nicole	drs

		onderwijsvernieuwing				
	6	werkveldadviesraad	Buijs	van den	Johan	
	7	werkveldadviesraad	Boeren		Kees	
10.30-12.00		Beoordelingsoverleg visitatiepanel, HA207				
Laatste gesprek opleidingsmanagement en terugkoppeling bevindingen						
12.00-12.30, HA207		Opleidingsmanagement	Achternam	Voorvoegsel	Roepnaam	Titel
	1	directeur	Ariëns		Hanneke	MSc
	2	adjunct-directeur	Leuven	van	Arnoud	MEd
	3	examencommissie	Pullens		Theo	dr
	4	onderwijscommissie	Oosterbosch	van	Hans	eerstegraads
	5	kenniscentrum Pabo	Janssen		Constancie	eerstegraads

Bijlage 5: Bestudeerde documenten

Het panel heeft voorafgaand aan en tijdens het bezoek de volgende documenten bestudeerd en/of ingezien:

- Kritische reflectie voor de beperkte opleidingsbeoordeling Bacheloropleiding Leraar Basisonderwijs, Academie voor Pedagogisch Onderwijs, Avans Hogeschool, 2-9-2014 (incl. bijlagen)
- Beroeps- en competentieprofiel huidig curriculum
- Beroeps- en competentieprofiel nieuw curriculum
- Opleidingskader huidig curriculum
- Opleidingskader nieuw curriculum
- Vergelijking eindkwalificaties – Pabo Avans en Fontys
- Studiegids 2013-2014 Voltijd
- Studiegids 2013-2014 Deeltijd
- Afstudeerhandleiding POS 2012-2013
- Afstudeerhandleiding POS 2013-2014
- Studiegids 2014-2015 Voltijd jaar 1
- Studiegids 2014-2015 Voltijd jaar 2,3,4
- Studiegids 2014-2015 Deeltijd
- Literatuurlijsten 2013-2014
- Onderwijs- en Examenregeling van de opleiding PABO studiejaar 2013-2014.
- Onderwijzend personeel docentenoverzicht.
- Toetsbeleid 2013-2014
- Jaarplan toetscommissie 2012-2013
- Jaarplan toetscommissie 2013-2014
- Screeningsdocument toetsen blanco
- Studenthandleiding Kernopgave Godsdienst Levensbeschouwing Katholiek 2012-2013
- Screening Kernopgave Godsdienst Levensbeschouwing Katholiek
- Studenthandleiding Kernopgave Godsdienst Levensbeschouwing Katholiek 2013-2014
- Stagenota Voltijd 2013-2014
- Stagenota Deeltijd 2013-2014
- LIO stagegids 2013-2014
- Handleiding Startbekwaamassessment 2013-2014
- Afstudeerwerken totaalijst 2012-2013
- Afstudeerwerken totaalijst 2013-2014
- Werkveldcontacten betreffende Pabo Avans
- Academieraad: diverse recente verslagen
- Analyse evaluatieresultaten en managementinformatie
- Avans Professionaliseringsplan 2014
- Boek Creatieve actiemethodologie Delnooz 2010
- Collectieprofiel 2014
- Duurzaamheidsbeleidsplan
- Internationalisering 2014
- Jaarverslag examencommissie 2012-2013 (inclusief toetscommissie)
- Jaarverslag examencommissie 2013-2014 (inclusief toetscommissie)
- Jaarverslag kwaliteitscommissie 2013-2014

- Jaarverslag TOPClass Gedragsspecialist 2013-2014
- Jaarverslag TOPClass Specialist Vernieuwend onderwijs 2013-2014
- Notitie certificering Pabo assessoren 2011
- Onderwijscommissie: diverse recente verslagen
- Onderwijsvernieuwingscommissie: projectplan en diverse recente verslagen
- Onderzoekslijn
- Ontwikkelthema's Pabodocent 2020
- Opleidings- en ontwikkelplan 2014
- Organisatieplan versie 2014
- Rapport instellingstoets kwaliteitszorg
- Verslag audit examencommissie 2014
- Werkveldadviesraad: diverse recente verslagen

Bijlage 6: Overzicht bestudeerde afstudeerwerken

Hieronder een overzicht van de studenten van wie het panel de afstudeerwerken (POS) heeft bestudeerd. Conform de regels van de NVAO zijn alleen de studentnummers opgenomen.

2033393
2029666
2028634
2036170
2022270
2027039
2026010
2017869
2036009
2036090
2025614
2038227
2047359
2026053
2027170
2025915
2044466
2043977
2057174

Afgezien van bovengenoemde POS afstudeerwerken heeft het panel tevens bestudeerd:

- De kerndocumenten behorend bij vier LIO-portfolio's;
- Vier beoordelingen Startbekwaamassessment (twee oude stijl en twee nieuwe stijl)

Bijlage 7: Verklaring van volledigheid en correctheid

Netherlands Quality Agency

Verklaring van volledigheid en correctheid van de informatie

Betreffende de visitatie van de opleiding:

Opleiding tot leraar Basisonderwijs

Academie voor Pedagogisch
Onderwijs / PA30
Avans Hogeschool

Instelling: Avans Hogeschool

Visitatiedatum: 14 en 15 oktober 2014

Ondergetekende:

A. P. van Leuven

vertegenwoordigend het management van de genoemde opleiding,

in de functie van:

adjunct-directeur

verklaart hierbij dat alle informatie ten behoeve van de visitatie van de genoemde opleiding in volledigheid en correctheid ter beschikking wordt gesteld, waaronder informatie over alternatieve afstudeerroutes die momenteel en/of gedurende de afgelopen 6 jaar (hebben) bestaan, zodat het visitatiepanel tot een op juiste feiten gebaseerde oordeelsvorming kan komen.

Handtekening:

Datum:

30-9-14